Контрольный экземпляр

Массе а 'мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 26 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ◆ № 76 (6954). ◆ Мах 3 кеп.

ВОВЗАЛАШ: МЕХАНИЗАТОР АБДУЛАЕВ

«Шалинский» совхоза № 2 йолча отделенерча кхашка догІайоагІаш латтача шинара свеклица минеральни удобренеш а туъсаш, шай МТЗ-80 яхача тракторeца подкормка еш вовзл Абдулаев Саламу. Массаж ди да из болх цо бу.

— Шенхашта ба базаш боле болх Абдулаев санна йоккха балха опыт йолаш боача механизаторашка бейт оаха, — йоах бригадира Арсиев Ахьмада. — Саламу хІама дІахьеза дезаш вац. Цо а кхыча механизатораша а, агротехнически бокъонаш дІа ма деххара, дет а лелаш, кхашкара балхаш чекхдаьхарах шер-шера лакха хьувнъам хьалехабу тха Гермчукорча отделене.

15 августа тхьаь ворхІ шу дуз Абдулаев Саламус цу совхозе механизатор волаш къахьега. Чот йоацаш дукха ялат, шекара свеклаш, хьайбай продукташ ехкай совхозо пачхьалкхенга цу юкъа, цо хьинаре дакъа а лоацаш.

Цаі ах — шиъ балха норма хІара дийнахьа кхоачашъелга замон а хиина дІаэттад къахьегамен производственни дисциплина дика йолаш волча механизатора. Дика лелаю шийга лаьцна трактор а. БІу цо кхашабаш кулг телерах а шуй хан - ханнакъа технически обслуживани ярх а массе ханна лелаш хул из. Дукха да ше механизатор волча юкъа цо кходаь довгор, запчасташи материалаши, боакха ба совхозе бах пайда. Совхоза коммуниссташа КПСС члена дІаэц шоай хьалхалетта механизатор.

Даьхено боакха мах баьб гІоравьлача механизатора къахьегама. 1966 шера Абдулаевна ду Къахьегама ЦІеча Байраха орден, 1970 шера — Ленински юбилейни медаль.

Цу дезача совгІаташа кхы а дикагІа къахьега декхарийла ву Саламу. Дийнахьа а бус а дукхагІа йола за чай тІа йоаккхаш балхаш ду механизатора. Цхьа вешийна ЯрагІаца геттара дика хьийкъа хьакІаш кхелкхаю цо, кхы совхоза балхаш дика мелар ца кхоагІош къахьег. Дикхой хІамаш карагІдулаш болх беча Абдулаев Саламуна 1973 шера Даьхено эггара шай доккхагІа дола совгІат — Ленина орден ду, хІаьта дІадахача 1983 шера «Къахьегама ветерано» яха медаль еннай цунна.

Саламу сина латтача доттагІаш тосса ба цун дезал а. Иттех цу совгІа ха а цун ЦІенна Хамас доккхий топлевни деза шоай совхозе отделене шекара свеклаш хьалкхаю, цхьа гектар кулаш дола кха вьа а ийца уж хьалкхеаш къахьегаш а цар йоІ Раиса а. ХІаьта воІ Вахид Серноводскерa юртбоахама техникум а хьаьна, хІанз совхозе механизатор волаш болх беш ва...

Укх деношка ка бола ялат чуэца болалургболаш ба совхоза механизатораш. Царна юкъе хургва Абдулаев а.

— Дика тракторист хилараш совгІа, дика комбайнер а ва Саламу, — тІатох цох доккхал деш волча бригадира Арсиева.

С. ТОВСУЛТАНОВ.
З. АМИЕВА сурт.

Социалистически яхьа дневник

ХАНАЛ ПХИ ДИ ХЬАЛХА

Цхьайтталагіча пятилетка диъьагіча шера къаьстта дика къахьет Нохч - ГІалгІай текстильно - галантерейни производственни объединене болхлоша. Цхьанкха бутт дІабахийтабац цар шоаш тІаийца декхараш тІехкхоачаш ца деш. Цудухьа деррига технико - экономически хьокхамий ах шера план кхоачашъярах рапорт делар цар 25 июне. Ер бутт боалехьа цар планал совгІа мехкала йоаккхаргья 230 эзар сома мехка продукци, арахецарья 270 эзар гаргга сома мехка товарий продукци ах бІаь эзар сома мехка нормативно-цІена продукци.

Укх тІехьарча шерашка чІоагІа йоаккхо ю объединене коллективо халкъа эша товараш дукхагІа арахецара, цар ассортимент шеръяра, уж дикагІа хилийтара. Цу лостамагІа дика кайоалаш къахьегаш ба уж. Итташ йолча кердача моделех хьаде доладьад цар тайп-тайпара барзкъаш. Ах шера планал совгІа 238 эзар сома мехка арахецарда уж.

Предприятерча кхоатэкъа гаргтача болхдоча хІамолехьа кхоачашъяьй ихе шера план. Царех ба хІамаш тега мотористкаш, вязальщицаш коммунистически къахьегама ударникаш Копанева Нина, Алиева Зайнап, Малахина Галина, Исраилова Тумиша, Коригова Лейла, Эльмурзаева Тоита, Эсиева Хьадя. Ихы дукха бараш. Цхьаккха смена дІахийтан цар шоай норма 180—200 процент кхоачаш ца еш.

ДОАГІАЧУЛ ДУККАГІА МЕХКДАЬТТА

Шоай торонехи кхоачамехи биэза пайда а ийбеш «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша дика производственни хьокхамаш доах укх шера. ХІанз уж къахьега болабенарб июль бетта календарегІа. Ялх бетта планал совгІа цар доаккхаргда 1150 тонн мехкдаьттех цхьа миллион 645 эзари кубически метр мехкдаьттаца хьайоагІаш йола газ. Ах шера заданел совгІа цар маьхала якхха дерхІ 37 эзар совгІа сома мехка товарий продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра заданий а дикка тІехкхоачашъяьй НГДУ коллективо. Пачхьалкхен планагІа лаьрхІа хинначул 4,1 процент лакхъеннай из.

Хьинаре къа а хьегаш хІара бетта плани тІаийца социалистически декхараш тІехкхоачашдеш хьайоагІа Гагиев Бек-Хани Летников Николайи керте латтача мехкдаьттахой бригадай коллективаш.

ДИЪ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Цхьайтталагіча пятилетка план диъ шера кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тІа а ийца, шоай деша дай хилара шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Чеченингушавтотранс» производственни объединене бІаьш болча водителаша. Царех ба пассажирски автотранспорта Грознески производственни объединене таксистий бригадир Арсамаков Махьмат - Мирза. Автоколонна-1572 автобусий водитель Кадыгомаев Деки. Автоколонна-1436 грузовой автомашина водитель Тарапурин Вадим Александрович. Кхы дукха бараш а.

Объединене бригадашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Назрановски автотранспортни предприятерча Оздоев Джабраила кулгалдоча таксистий цхьоалагІча бригадан Шелковской АТП-ча Зулуев Висхадки нерте латтача автобусий водителий цхьоалагІча бригадан коллективаша.

ИХОАНЕ ГАРГАНХУВЛ

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш белгалдаьккхадар халкъа боахама деррига доакъошка къахьегама овсарле планагІа лаьрхІачул цхьа процент лакхъяр ІадоагІате боакха дІархІам болаш хилар. Шоай ерригга резерваш оарцагІъяьхача «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттахоша цу лоархІамеча хьокхама задани лакхъяра ах шера план хІаизлехьа 2,7 процент тІехкоачашъяьй.

Дерригача производственни хьокхамий лах бетта план а хинал диъ ди хьалха кхоачашъяьй НГДУ мехкдаьттахоша. Ер бутт чаьхбалолехьа пачхьалкхен планагІа лаьрхІачух совгІа цар доаккхаргда 14270 тонна чухьахьа доанаш дола «Іаьржа доший». ТІабоагІача бетта чотагІа маьхала йоаккхаргья 525—530 эзар сом мах бола товарий продукци. ПланагІа лаьрдІача бесса бурувдеттарошка йисте а яьнкха мехкдаьттахошка ялх бетта хьсинай кхо скважина.

Халданза социалистически яхье хьалха а латташ, ах шера план кхоачашъяьрах эггара хьалха рапорт деннад къона инженераш-мастераш Кардунин Сергей Суренович Ерванди Владислав Климентьевичи керте латтача мехкдаьттахой бригадай коллективаша.

ХІара балха дийнахьа хьадер дукхагІеи дисциплина тІехдикеи хилийта!

ХЬУВКЪАМ-84

ДІаболабалар бІуболийташ да

«Гикаловское» производственни объединене къахьегамхоша шоай низ кхоачар ду кхоачамех дас санна пайда эцар, эггара лоацагІча хапацца ялаташ чуийца дахар дукха.

КІи-марс—84 эггара хьалхагІа дІаболабара сай дола гІулакх тІадиллар опытни комбайнераша Мутиев Сайдуллаеви Умаров Іусманаи. Цар хьакха доладир мукх тІабола 300 гектар ихе. Юхьа а кхахьаш, кхаьча латта мукх, корта тоссача машинко санна, лохха хьонташ дІайолаелар «Нивааш». Механизатораша Атаханов Парей Романов Иваней агрегатешца хьалхагІа хьонхаш насарех Іобуллар мукх. Дика лелар гІулакхаш. Мукх хьакхара смения норма 15 гектар йолаш, цар 22 гектаре тІара хьокхар.

Ялат чуэцаре технии дукха а лакхагІа хургІолаш яр, нагахьа санна догІо новкъарле яьецаре. Цу хьалашка къаьстта лоархІаме да ритм толха ца яр.

Технико болх дика бу. Долче, мехмастерске р ч в болхлоша шоай доаш кхоачашдеьд — механикамаш оттаньча халашка тоаярал совгІа, дика а тоальд.

Белгалдаьккха довгІа, «Гикаловское» производственни объединене ялаташ чуэцара балхех, кхычахьара низ тІабоалабе ца безаш, шерешера ше доархІаеш хилар. Долче, укхаза къаьстта чІоагІа уйза тІайохийт лакха квалификаци йола механизаторий кадраш шоаш кхеира. Хийцца царех дархІа мегаргболаш ба соалка ялаташ чуэцача хьалха лаьтта Зайтаев Хьамид, Алиев Рамзан, Атаханов Мохьмад. Кхы бараш. Укх шера а ца йохье лаьрхІа ба уж дикагІбола механизаторий лаж совхха шоаш яьккха сий доза цІи.

— Баьдар аьлча, — йоах ялаташ чуэцача транспортни бригада бригадира Мунаев Мовлде, — догІо бадха новкъарле яьй. Яьлле а мукх шай ханнахьа, тахан-кхоана яхар ю, чуийца баргбе, тІакхха доладургда тхо 500 гектаре тІара кІа чуэца. Ялат дика хьийнъад, хьинаре болх баьб ваха.

Болх дика лелара гІо ду кхашка къахьегарий хьашташ теркалдаро духхьал кхашка, механизатораш балха боахкача, дІакхухь бІайха кхача, вырда шийла хий. Районс автолавка кхуаллийт. Комбайнераштa мехкара республикерe, районерe игра да хоамаш де, лекцеш еша агитатораш ухийт районни культура отдело.

Къахьегаме белгалбаьннараш хьевац да совгІата ши ехчан премеш. Дагадоххарах аьлча, социалистически яхьа итогаш хІара ворхІ сахьат массаза доал ю укхаза. Хьалхара моттиг яьккхачоа яла карара нара тела вымпел а оттаяьй. Ялат хьакха доладеннача хьалхарча шина дийнахьа коммуниста Атаханов Паре «Нива» тІа яьгІар из. Цхьабакъда, цул тІехьа ца биса лаьрхІа къахьегаш ба новкъостий а. ХІаьз бокъонца дІайолалуш мара яц къахьегама яхь.

Массаза а санна, цхьатарреи дика вІаштІехьбаькхан дІаболабаьб гикаловски ахархоша ялаташ чуэцара болх. Долче, теша мегаргболаш да шоай ханнахьи ца дойташи ялаташ чуэцаргда аьнна цар денна шоай доаш дезза кхоачашдергхилдарах.

Х. ДАЧАЕВ.

Ачхой - Мартановски района «Урожайный» совхоза хьайбашта кхоачам хилийтар гІоякха мошел доакъар Іалашдеш ба механизаторий хьайбаш [illegible]. Геттара сихденнад укхаза йол Іалашъяра балхаш. Белгалдаккха деза, оргІаи фермана улхув хьетІаувлaш деш хилар. Доакъар кийчдеча дика къахьет кхоача механизатораша Эзесгір Идрисеп Мусатеп.

СУРТА ТІА: аьлах оргІа деш лаьтт.

З. БАТЧАЕВА сурт.

1984 ШЕРА 25 ИЮНЬ ХЬАТІАОТТАШ ХІАРА КХОАБАЧА ІАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(кг)

Районаш	1984 шера	1983 шера
Наурски	11,0	10,8
Надтеречни	9,7	9,5
Грозненски	8,7	8,4
Шелковской	8,5	7,5
Шалински	7,8	7,1
Ачхой-Мартановски	7,6	7,2
Малгобекски	7,4	6,4
Гудермесски	7,3	7,2
Назрановски	7,2	6,5
Сунженски	7,2	6,7
Урус-Мартановски	7,2	6,8
Республике тІехьа	8,2	7,7

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совете

ДЕРРИГАЧА КХОАЧАМЕХ ПАЙДА ЭЦА

1984 шера ахкан хана республика колхозашка, совхозашка хьайбай продукци дукхагІа яхарен цун дикал лакхъярен декхарий хьагІехьарча дешага хьежай Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет. Белгалдаьккхад, республикерча дуккхача колхозашен совхозашен 1984 шера ахкан беттанаш дулх, шура, кхыйола продукци дукхагІа яхара отталь планаш кхоачашъеага Іалашдеча гІулакхий комплексни программа кийчъяь хилар. Хьайбаш леладеча фермашта задацеш дІаеннай. Деррига боахамашка моша доакъар тІакхахьара графики оттаный, тоаль яьнцай ахкан лагераш, боакха беттен шурийн оборудовани, хий детта техника, транспортни средстваш. Іаьсий альпийски субальпийски даьгІенашка хьалдигаре деннам къоастадаьл.

Цунца цхьана цхьайолча районашкеи боахамашкеи лерттІа гІулакхаш чакхдьхадаш хьайбай боахамера болх тоабара, аьхки доахан леладелга вІаштІехьдамкхара, хьайбай продукташ дІахо дукхагІа яхаран пачхьалкхенга йоккхаран.

Доакъарех пайда во-ец Гудермесски района цхьадолча боахамашка. Йохкаш йола шура дика кІезигьенн Грозненски, Наурски, Малгобекски районий боахамашка. Цу районий дуккхача колхозашкен совхозашкен къоастадьдац моашча доакъарашца, хица, минеральни подкормашца доахан Іалашдара дешаш, ахкан лагераш, хий меладу моттигаш кийчьяьц. Доакъаре сов гаьна кхувл детта доахан, электроІуйн транспортни средстваш чьтьаьц, ден распорядок техаю. Массанахьа а вІаштІехьдаьккхадац кхоалагІа доахан деттилга, бийсанна шарик моша доакъар дехикара.

Хьайбашта дулх кІезига тІаьеттаьу, дорстадеш долча доахана Іулаш вІашагІдехкидац. Цхьадолча боахамашка эсала вІаштІехьдаьккхаш мошача доакъарах пайда а эцаш чуоттадаь хьайбаш кхоабилга, аьхки доахан даьгІенашка дика ма мотта дукхагІа доахан хьалдигара ханаш хьейолийт.

ЧІоагІа сатото кхоачаш гІулакх да продукцие дикал лахъьлар. ХьалхагІа а санна доаде хьачутелаш дола дукхха доахан дийна доаш веача дукха эсала, гІийла да, хІаьта из бехьан долаш дукха дулх дов.

Кхоачамбоацараш дукха да ахкан лагераш техническии кийчъяра, хьайбай боахамерча, къаьстта а гаьнарча даьгІенашкарча болхлошта культурно - бытовой, медицински гІулакхаш делта вІаштІехьдаьккхара дакъе.

Министрий Совето юрта боахама министерство, «Чеченингушмясо», «Чеченингушплодоовощхоз» яха объединенеш, горрайисполкомаш, районни агропромышленни объединенеш, колхозийн совхозийн кулгалхой декхарийла баьб укх шера пачхьалкхенга шура, дулх, тха доахарах нарара пятилетка хьайолаелча деза хІа ца луш йиса хьайбай продукци меттаоттаярах енна плановни заданеш тешаме кхоачашъяра аьхна доахан леладе аьттув болча хьалех биэза пайда эцара тІадероадаь гІулакхаш чакхдаха. ХІара колхозоеи совхозоеи деррига доахан бІарччача шера дийнача мошача доакъарашца Іалашдергдолаш йола моша конвейер вІаштІехьъяккхе. Къаьсттача тІахьожама кІалдаза беза хьайбаш леладу комплексашца доахан чуоттадаь кхоаба майдаш шортта кхоачамбергболаш доакъарашца Іалашъяьа беш бола болх, сихагІа аьхки лоаман даьгІенашка дахча доахан хьалдита.

Халданза хий хиниіта, бІарччача ахкана дажача доаханна минеральни добаваш тела, фермашта лагерашта технически гІулакх делга вІаштІехьдакиха. Хьайбай Іулаши группаши вІашагІйохкача, царна квалифицированни кадраш тІачІоагІъеча хана ийсагІа дола боарамаш оттаде, хьайбаш леладерашта къахьегаран салаІаран дика хьелаш вІаштІехьдаха.

Ахкан хана Іаьсий мошача, гІожача, концентрированни доакъарашца кхабаре вІашагІъядаь доакъараш кийчдеча хормоцехана дийнахьа а бус а болх белга Іалашде.

Болх дика вІаштІехьбеккха жа дарга а пачхьалкхенна тха дІахулга Іалашде а, бахача нахагара тха кІдара болх вІаштІехьбакиха.

Доакъара культураш дІае къоастадаьча хий декхача лаьттай эффективность, цар чотах доакъарий хаддапза, тешшамо лакха хьувнъам Іалашбе безилта теркал а деш, лакхье. Доахан дика мел ухача хана доакъарий культураш кхеюн моша доакъар доахан лоаттадеча моттигашка хьатІаувзен отрядаш, бригадаш, звенош вІашагІйохка.

Ахкан замалахьа ма йоагга дукхагІа хурсаш хьайтаран хьаьраш лоралран моша хьалаш вІаштІехьдаха, нана хьанхарч ахкан лагерашка йига а рациона юкъе ма мотта дукхагІа моша доакъар, хьаттІашка ялат цІендеш хьакъеста отходаш а ухийтай, чуоттаь хьанхарч ихабе.

Хьайбай боахамеи доакъараш кийчдечеи управлене экономически методех биэзагІа пайда эца, бригадни подряд, боахама расчет юкъехкахьа. Из болх «Гвардейский», «Атагинский», «Каргалинский» совхозашка вІаштІехьбаьккхара опытах шерра пайда эца.

Отталь заданеш тешшаме кхоачашье езаш хилар теркал а деш, бахача нахагара сов йола шура, дулх эцара болх шерра боарабе.

Министрий Совето районни агропромышленни объединенешкара хьадийхад Іулаш боахамашта чухьа ихаметтаоттадела дикагІа вІаштІехьдаккхара сихха гІулакхаш чакхдоахилга, хьахина Іаьсий, хурсаш, Іоахарий деррига а шоай ханнахьа а хьатІаядаре дира тІахьожам оттабелга. Деррига хьайбаш шоай метте хургдола гІулакх Іалашдела. Дулх, шура, фуаш, тха ца доадайтаран ца лечкъадайтаран хьдда гІулакхаш чакхдоахилга, оттаьча лимитал совгІа боахама чурча гІуланхашта дулхи шурей дІаахийтар мегийта бола кулгалхой бехктохаме оалага.

ХІара коллективе ахкан замалахьа доакъараш, дулх, шура дукхагІа лхаран фуаш дукхагІа гулдаран йолча ерригача торонехи кхоачамехи пайда эцар духьа хьалдан лерттІея социалистически яхь леларгІола хьал оттаде деза колхозийн совхозийн кулгалхоша. Цу юкъа 130—150 килограмм шура дукхагІа йоаккхаргІола гІулакх де, чуоттадаь латтача доахана дешен бийсанен юкъера лаьрхІача тІадеттадлу дулх 1000 граммага, дика кхуалараштa 700—800, хьанхарчашта 500—600 граммага, дулха дІачутела доахан 400—450 килограммага, хьанхарч 110—120, жа 35—37 килограммашка дІакхоачаде деза.

Ахкан замалахьа дІаутела цхьоалагІча сортах йола шура 70 процентал кІезигагІа йоацаш, хьоанал 3,6 процент, лакхерен юкъерен дарстар дола доахан мах 80 процент, 2-ча категорех йола хьанхарч 90 процент хиилта еза.

Колхозийн совхозийн кертерча деккарех цаІ лоархІамда 1984 шера массе тайпара доакъараш отталаьча боарамe кийчдара план кхоачашъелга Іалашдар, цар дикал лакхъяр, йол, къаьстта а люцерна яр, фийт чІоагІбелаза йолча хьамарІий силос, хьанхарчашта комбинированни силос дукха а дукхагІа кийчъяр, баьца хьоар кийчдара заданеш кхоачашъяр, чусоцадаьча хана хьайбай хІара условеш керта доакъара единиций 16 центнерал кІезигагІа доацаш гІоней мошен доакъараш кийчдар.

Оарц дала!

МАССАНАХЬА КИЙЧО ЯЬЯЦ

Укх ахкан деношка 9230 гектара тІара на бола ялат чуэца дезаш я Шалински района совхозаш. ВархІ балха дийнахьа деррига а чуийца дахка лерхІ. Из реальни ха. я гІулакх чакхдаргда совхозашка балхаш вІаштІехьдахарга хьежна. Ялат оардаш хургья 97 комбайн.

ДІадахача шерарча опыто хьаьекхар мансараш е йиш хулийташ йола йоккхий мехотрядаш вІашагІ а ехка цхьан метте болх беш хиича дуккха сихагІен дивагІен ялат чуийца доаккхьйта. Из опыт ларде а лаьца районе вІашгІьеллай ялат чуэцаш йола йиъ комплекс, къаьстгкъаьста шо-шоай зонашка болх беш а хургІолаш.

ДукхагІдолча боахамашка ялат чуэцаре вІенхаштта кийчо яьй. ЛерттІа тоаьйй комбайнаш, кхы техника. Иштта, «Курчалойский», «Серженьюртовский», «Южный» совхозашка механизатораш тІачІоагІ а беь комбайнаша болх мишта бу хьежаб, мел эшаш йола нийсетарь Іалашъяьй.

Цунца цхьана цхьайолча совхозашка йоанхо яьяц кІинмарса балхашта кийчо яра. Царех я «Джалка», «Зори Кавказа» яхен Куйбышева цІерагІен боахамаш.

Масала, «Джалка» яхача совхозе 15 комбайн я. Царех кийча яц 10 мара. Цул совгІа, ниш тоьац 7 комбайнер, тоаьйц кІаьхаш, къоастаьяьц ялат кхухьаргдола автомашинаш.

Цу тайпарча хьале кийсъеннай «Зори Кавказа» яха совхоз а. Боахаме йолча пхе комбайнех йиъ мара тоаьйяц. хІаьта укх тоаьйй яхараш а болх мишта бергбу хоош яц, хІана аьлча, царга сат хьежавац. ДІадахача шера болх баьча тайпара кулг ца тохаш укх тросаш йоахкаш ча гулдеш йоле волоьнушаш. Огнетушителаши ксврогасителяши оттаьь нийтьнаш техника.

Укх санна дола кхоачамбоацараш гучадаьхад Куйбышева цІерагІча совхозе а. Юхейяса ха геттара кІезига я. Из кхета а деш, кхоачамбоацараш ниисдалийтача боахамий кулгалхоша, специалисташа шоай коллективаш оарцагІъяха ева геттара сиха уж дІа а доахаш, кІи-марса балхаш сихен дивен чакхдахара.

И. ЭЦЕНДИЕВ.

Партийни вахар: балха стиль

КОММУНИСТАШ КЕРТЕ А АЙТТА

«Шалинский» совхоз республикехь йоккха я шекара свеклаш хьувшае кошш болча цхьй говзанчаща. Уж укхаза 750 гектара т1а кхеш. 1, 2, 4-ча отделенеша. Цар лаьтташ Аргунски горсоветан Мескер-Юртовски, Герменчукски, Белгатоевски юртий Советийн территоре т1а да.

Шекара свеклаш хьувкъаяра говзанча я совхоза партакомен юрта боахама болх дой профсоюза обкомен член, Герменчукски юрта Совета депутат Йола Исаева Хьава.

Совхоз цаг веене 98 гектара т1а ххейир шекара свеклаш, х1аьта х1ара гектара т1ара 350 центнер гулъе аьтта т1айфца декхар 546 центнер а гулъяль т1еххоачашдир. Свеклаш лелаечуй хьинаре къахьегам белгалбаьккхар цунна очередь йоацаш «Волга» яха автомашин хьоалрца.

Ишттa хьинаре къахьегт коммунистиас укх шера а. Цун звено боахаме мел барел хьалхаг1а 50 гектара т1арча свеклашта оасар даьа ниййхъль а яьлар. Цхьабакъда, цхьй звенона т1ач1оаг1ъдьча участка т1а баьча балха толам бакхарах тоъам хилаизар коммунистиана. Оасар деча новкъостал дир цо цхьй неца Умарова Зурана. Х1аьта неша болх а аттача баьнкачул т1ехьаг1а «Днайжа» яхача совхоза свеклаш лелаерашта новкъостал де яхар из.

Исаева Хьавей звенос дош деннад укх шера цхьйна т1ач1оаг1ъдьча лаьттан участка х1ара гектара т1ара 570 центнерал к1еаг1а йоацаш шекара свеклаш гулъе. Свеклаш цхьатарра дика т1аьвьна хиларо дог тешаду коммуниста дена дош кхоачашкургдолга.

Шекара свеклаш хьувкъаяр говзанча а, ишттa XVIII областной партийни конференцена делегат хина Мачураева Зулай а. Совхоз цхьаш делаьча 58 гектарах х1аране т1ара 499 центнер мерза свеклаш гулдир звеной членаша, оаш т1а лийрх1ача 350 центнера меттел. Из толам бакххарах 850 сома премий елар свеклаш лелаерашта. Х1аьта из звеной берригача членашта д1айнхьар х1араке къахьегаме лаьцача дакъага хьежа.

Совхозе дукха ба шоай декхар кхета а деш, бехктоахам а кхеташ къахьегаш бола нах. Цхьабакъда, цкъаза а йоаг1а г1улакхаш тоадара партбюро а коммунисташ а оарцаг1боала безаш.

Кхаькарча бахкашта, боахамерча кхыча г1улакхашка а санна, бахача нахагара а халкъа депутатий моттигерча Советашкара а новкъостал оашш моттигаш нийслу массехьа. Ишта горде а ерчашка а вахача 780 сагаа делае д1аенна боахамера шекара свеклай участкаш. Цхьабакъда, Белгатоевски юрта Совета территоре т1арча 4-ча отделене 150 гектарах 50 гектар шекара свеклаш йисар д1а ца еташ а цудухьа оасар ца деш а. Цу тайллара, свеклаш йовра кхерам болаш хьал оттар. Из дош лаьрх1а дийцар КПСС райкома бюрос, совхоза кулгалхоех ч1оаг1а бехк а баьнкха, царна т1адилар из кхоачамбоацар сиха д1адоанхлаг1а.

Из дош совхоза партакомени т1ахьожама к1аллаьнар. Хьайнайлла партийни собрани а я, г1улакх тоадара чакхъяхара хьдда мероприятеш белгалйир. Собране ладийг1ар цу отделене болх беча коммунисташа Белгатоевски Герменчукски юрта Советий депутаташа шекара свеклай кхий т1а болх бе нах оарцаг1баьхара беча балхах йолча отчеташка.

Собране ч1оаг1а критика йир из хоарх1аме болх в1алла терина ца беш битача, кхавамо мело яр бахьан долаш совхоза КПСС райкома бюрос строги выговор кхьа Белгатоевски юрта исполкома председателя, КПСС члена Т. Черпихановна. Цу хана белгатоевцаша 150 гектар долча лаьттан х1ара гектара т1ара цхьанаг1а 213 центнер шекара свеклаш гулъе езаш хиншча метте, 173,4 центнер мара, а цо гулъеш, паччахьалкхена д1а ца луш йисар 7000 центнер свеклаш.

Совхоза дах г1алат кхы ца дар дукха совхоза дирекцен парткомен деррига чнаш оарцаг1ъвахар шекара свеклай кхашка ца деш жиса балхаш маххдахаре. Бала мах оасар да оарцаг1йоахача доакха новкъостал дир отделене парторганизаце секретара Белгатоевски юкъерча школа директора А. Манкиевен коммуниста У. Алиясултановен.

Совхоза новкъостал де балха хьабаьхкараштa йайха кхача нийчбелген цар болх беча метте из д1ат1аккхухьалген в1ашт1ехьдаьнкхар совхоза директен парткомом. Керттарча даькъе уж бар пенсионераш юртарча школера дешархойн. Х1аьта а болх дика бир. В дийнахьа чакхбаьлар свеклашта оасар дарен уж нийдхьарен беррига болх. Х1ана из культура цига дикача хьала т1а я. Отделене кулгалхоша поощрени йита д1ачувеннав болх эггара дикаг1а баь 38 саг.

Белгалдаккха доаг1а, болх дика барах материальни стимулировани яра г1улакха совхозе ч1оаг1а уйла т1айохийташ хилар. Масала, май бут болабеннача юкхье Герменчукерча культура Ц1аг1а хьалха латтача свекловодий сийна сайре йир. Цига торжественни хьале совхоза болхлошта д1аделар премеца лаьрх1а 3100 сом.

Гулбеннараштa хьалхашка доклад йир совхоза парткома секретара А. Чиптаева «Кхачан программин КПСС ЦК т1ехьаг1а хиннача Пленумий решенешка хьежжа совхоза къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарийн хьакъехьа». Х1аьта цул т1ехьаг1а, юртарча культура Ц1ен директора С. Албекхаджиева в1ашт1ехьа а даьнкха, «Замь» яхача ансамбла коллективо концерт оттадир.

Х1анз балхаш сиденнад лаьтта леладерий. Х1аьта укхаза къахьегам в1ашт1ехьбаннха коммунисташта хараз тийша дукха х1амаш да. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме ше кхьамаьл деш новкъоста К. У. Черненкос белгалдаьккхар, къахьегамхошта юкъе беш бола политико-массова болх ч1оаг1баша барг ца хилар.

Совхоза коммунисташа Константина Устиновичa из укхаьйн массаза а терхалью х1ара денна шоаш наха юкъе беча балха т1а. 15 агитаторен 10 политинформаторен список ч1оаг1ъяь партбюро. Йир дан-хаьнакьа доклад ю, лекцеш къахьегамхошта мехка, района, боахама вахарах лаьца. Масала, «Дисциплина ч1оаг1а хуле — болх дика леларгба» яхаш тема а йолаш беседа ю шофера К. Солтаева. «Производства резерваш юкъелха» яха тема а йолаш беседа ю цхьоалг1ча отделене бригадира помощника, КПСС члена Ю. Умарова. Совхоза директора заместитела А. Ватаева беседа тема я «Хьайбай продуктивность лакхъяра лаьнкъаш» яхаш.

Укх т1еххьарча шин шере хьайбай продукци йолхара паччахьалкхен план кхоачашъе в1ашт1ехьдалацар совхоза. Цхьабакъда, х1ана тоалуш доаг1а г1улакхаш. Хьалхарча квартале планаг1а 120 тонн д1адаха деваш хиина дулх 230 тонн деннад, х1аьта шура йолхара план 80 тонн йолаш 96 тонн ехкай.

Массе тайпе юртбоахама продукци лакхара план кхоачаш а т1еххоачаш а яза яргьяц. Цу г1улакха т1еерзаю коммунисташа совхоза къахьегамхой уйла.

З. МУХАДИНОВ,
штате воаца тха корреспондент.

Укх денош Грозненерча №№ 3, 4, 5, 11 йолча профессионально-техническ училищаш дешаш тайп-тайпара балха специальностий кхараш 320 къонах болхаш мар н1анэг1ехийта. Уж массехк кхача я «Главгрозныйстрой» яхача тресте къахьегг бена.

СУРТА Т1А: Гаьнарча Малгобеко къахьегг болаш бола №6 йолча СГПТУ выпускникаш слесараш-сварщикаш: (аьрдехьара аьттехьа) Л. Василенко, А. Худайнавов, М. Малишенко, В. Левин, К. Ханиев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

БОЛХЛОЧУН УЙЛАШ

Массава а цхьан дагара хилча

Доккхий социалистически декхараш т1ейийцад лаьтлега диълаг1ча шера Нохч-Г1алг1ай мебельно-дахчан х1амаш ёча объединене тха шоллаг1ча филиала коллективо. Цу декхарех дика лоарх1абу филиала болхлой. Дерригача технико-экономически хьовкамий х1ара бетта план а т1аница декхараш а т1ехххоачашдеш хьдоаг1а тхо.

Филиале сo къахьегаш йолча шерашка дуиа халонаш нийсъеннай сона а ерригачa предприяте коллектива а. Цхьабакъда, уж эше тха ийс яхьчаб производствах дог лазаш а цул дай тхоаш лоарх1аш а тхо хилларах. Моллаг1а дале а балха г1а 1атгьаргдола г1улакх нийселча юкъарча чазапа из д1аденкхара оарцаг1боал цхьан дагара бола берригa болхлой. Яхье т1ехьабусаш болча болхлой хаддалза йоакхо ю, уж т1ач1оаг1бу къахьегама ветеранашта, нагирхой хьехамчашта, эшаш дола г1о-новкъостал а деш хьалхалаттараштa т1ехьакхобу уж. «План — закон, кхоачашьяр — декхар, т1ехххоачашьяр — сийле!» яхача девизаг1а къахьегаш да тхо, финале болхлой.

Цхьабакъда, мичча бесса я а «план кхоачашйича чакхдоалаш дац г1улакх. Х1ара производственни коллектива керттерча хьовкамех лаьрх1а деза потребителашта продукци лоттарa даь договорийн декхараш кхоачашделга, хьеш йола продукци цо кхоачча дикаг1а хулийтаьге, халкъа эшача товарий ассортимент шоръеaга. Уж г1улакхаш тха коллективе дика лелац.

Шоай хьинар а ниа а хьо ца беш къахьегача болхлошa хьа мел деш дар доаден санна хетт тхона тха балха т1а нийслуча цхьадолча г1улакхаша. Х1анзалца хьа клейца ч1оаг1 а деш хьалеш хинна тхо букъбетта г1андаш. Массехк бутт а балалехьа потребителашка д1акхьача г1андаш деха а деха в1ашаг1дьнкад, шун продукци во я яхаш дукха рекламацеш ухар потребителашкара. Цхьабакъда, из г1улакх саха терхад ца деш дутар ала йиш яц. Хьаеш йола продукци дикаг1а хилийтaра, брак ца нийсъялийтара дашашта дагабувлар филиала къахьегама ветеранаш, новаторaш, кулгалхой. Укх шера саха лаьрх1ад х1андаш клейца а ца ч1оаг1деш, шурупашца ч1оаг1де, мехий кхыча предприятешкa санна т1аннха ч1оаг1аг1а хургда г1андаш.

Арахьа продукци дикаг1а хилийтара т1адерзадив доле балхаш дукха ду тха коллективе укх т1еххьарча хана. Дукха ха йоацаш, тха ОТК начальникалла эттай Кердаш Елена Васильевна. Потребителашкара ухача претензешка а рекламацешка а хьежа ОТК контролерий болх ц1енхашттa тоабир цо. Хьалха продукци дикалга хьежаш хинна контролераш сагота бадар продукци брек йолаш нийселча а, х1ане аьлча, шоай отдела кулгалхой т1адьожам бадар царна. Дукха ха яьнначул т1ехьаг1а арахийца брек гучаьльча цу г1улакха бехке вар малав ца хоаш дусар. Х1анз саха, болхлоша, декхарах ц1енхашттa тоабаьб ОТК контролерий болх. Цехашкарча х1аре бригаде болх беш ве хаддалза т1ахьожам лоаттабеш вола цхьаццa контролер. Х1ара сменаг1а шозза-кхозза цхьй контролераша беча балхага хьожаш чакхйоал Кердаш Елена Васильевна. Цудухьа совхкарчул дукха а дикаг1а дя хьалеш дола г1андаш, брак я аьлча цхьа моттиг нийсъеннац укх шера. Из лоарх1аме болх д1ахо а беш ба финала ерригача цехашка, участкашка.

Хьаеш йола продукци дикаг1а хилийтара, къахьегама оасара лакхъяра сай бригада коллективо беча балхах а м1еанг дукха ала безам ба сa. Бригадин метода г1а къахьегам в1ашт1ехьа а баьнкха, балха т1а буксоцаш хьахувлачох цхьан парадах алапи нйду тха коллективерча болхлоша, х1аране къахьегама коэффициентага хьежжа. Цу г1улакхо совбаьккхаб болхлой материальни безам, лакхъяй къахьегама оасарала продуцце денненай къахьегамен производственни дисциплина.

Бригадин формаг1а къахьегам в1ашт1ехьбоаккхача хана са коллективера 1хьабераш дутьала бар юкъедоаладеча цу кердачоа. Х1анз массане алапи а премеш а лакхъеннай. Цудухьа, х1анз раьза ба болхлой. Цул соаг1а, бригаде нагахьа саг вац шиъ-кхоъ а кхы т1ех балха гоьзал йоацаш. Нагахьа санна кхыйола бригадаш т1ехьажисаш моттиг нийсъелча, тха в1ашт1ехьдоал царна эша новкъостал де. Царех ба х1амаш тега моторастка Петросяна Марина, обойщицаш Шульгина Вера, Османова Баьат, Гешланаева Зара, кхы дукхабараш а. Царна нийсбала г1ерт къонабараш. Цхьаккха смени д1аяхийтац тха бригада коллективо цхьй норма 140—150 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа тхо майрра ала йиш йолаш да х1аналехьа пятилетка задани кхоачашъяь, аьлча.

Тха болх айкха букъбенна ба отделочники балтаца. Царех тийша да саха доахаш доле толамаш дикаг1а хулийталга. Тхона ца хетта дика а тхе даггара а лел Галай Евгений Дмитриевич керта латтача отделочникий смена болх. Цунна болх беш дукхха аттаг1а хул тхона. Мастер Миронов Виктор керте латтача отделочникий сменаца бечуа. Тхо вoрх1 сахьат лаьча болх бе д1алолалу. Цу хьана тхона ч1оаг1а эшаш хул г1андий г1айбашта к1алдехка гонаш. Х1аьта тхона Миронов Виктора смена 1уйрийна барх1 сахьат лаьча е кхы т1ехьаг1а маре хилайтацар уж г1оверч. Из г1улакх саха д1ахайтар филиала кулгалхошта. Шаккхе смена, тха бригада, предприяте кулгалхой в1ашаг1а а кхийтта дийцар на. Ц1енхаштта бехи бар Миронова смена. Х1ана цун болх а тоабеннай.

Коллектив барт-хьоаг1о йодаш хиларах а дукха масалш доаладе йиш я. Иох болхлошта а производства а донкха бернат доал. Укх июнь бетта лаьнаг1а цхьоалаг1ча цеха коллективо аразеца дешаш да 13460 букъбетта г1анд. Уйнал аразийна ца 1ей, дукха дукхаг1а арахеца т6решш йолаш а да тхо. Цу хана тхона хайра шоллаг1а цеха коллектива бетта планех лоарх1а ца егта. Из г1улакх 1атгьаш ма дий ерригча филиала коллектива. Т1аккха хиланта йиш дий из? Яц. Цудухьа сиха оарцаг1а а дьана дaь эвар г1анд дяр саха цу цеха плана чотаг1а. Саха тхьай цехе уж хьадаьдала ре болдоша дикии преме а ладегьар. Тха цеха бехлоша производства дий шоаш лаьрх1арах дар из. Ишттa коммунистически хьисапе къахьегарах доли масалаш кхы дукха а доаладе йиш я.

Тха болх х1анчул дукха дикаг1а д1абаха йиш яр, цхьайола проблемаш кхоаста ца ярах тха балха т1а халонаш дукхьаца ца увттаре. Карара бун чакхбалаца йолча хана т1абоаг1ача бетта г1андаш хьадара йола саттахалаш 1аллашъян материально-технически отдела болхлоша. Цу г1улакхо ч1оаг1а юхатетт тха болх. Шоллаг1ча смене болх беш бола нах ц1аккхувла транспорт йоацаш я. Из баьнан долаш болхлой балдаре д1абуълаш моттигаш нийсду. Уж кхоачамбоараш д1аякхара оарцаг1баьлча баькъаха бар объединене кулгалхой.

М. АМАКВА,
Къахьегама Сийлах кхаллаг1ча степена ордений кавалер, шоллаг1ча филиала обойщикий бригадир.

Декхараш толаме кхоачашду

Карарча шера цхьан т1аийна декхараш толаме кхоачашде г1ерташ кхз д1а. мо кхоачча къахьегаш ба Грозненски района «Атагинский» совхоза фермашкара болхлой.

22 июне хьат1аоттаж ах шера планаг1а йолха йоаг1ар 1000 тонн йолаш паччахьалкхента 1023 тонн шура екхай цар. Х1анзале дикка т1еххкоачашъьей дуллх дохнара план а. Хьайбаш лелаераша лерх1 ах шера планаг соаг1а 110 тонн шурен 65 тонн дулхи дохкь.

Тешаме да шоаш лерх1ар цар кхоачашдергхилар. Дийнахьа буси х1ара ... кхоабача 1аттагара йоакха шура 11,9 килограммагa д1акхоачаяй. Грозненски района боахамашта юкъе из эггара лакхаг1а хьоинам ба.

Совхоза кхаь фермерча юкъе яьрчача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьккхай пхе бетта х1ара 1аттагара 1469 килограмм шура яьккхача Дагаева Асмаликас. Х1аьта белгалбаьннаб Мусаева Ашура, Хасарова Раиса, Музаева Яха, Садаева Яхита, кхьбараш.

Хьинар ца кхоаеш къахьег 1аьсий кхоабеш болча болхлоша а. Царна юкъе яьркача яхье хьалхле яьккхай д1йнахьен буси х1ара 1асилга 700 граммa доааш 1от1адеттадолийташ йоача Берсанова Паьт1е. Х1аьта шоллаг1ен кхоалаг1ен моттигаш хьежаьй Сослаибекова Манцурина Минаева Заргиш.

С. СУРХОЕВ.

ШИРДАЬННАЧУНЦА—КЪОВСАМ

БАРТ-ХОАТТАМ БОАЦАШ

Вай республике бахача нахах цхьадолча даьъо лелаеча хардахьарча г1улакхашта юкъе эггара йоаг1а нийслур да вай заманца тарлургбоаца кхетам болча наг1ийча наха шоашта сесаг е хигахьа декхарий барт-хоаттам боацаш низаг1а удабеш хилар, урдув луш а эцаш а хилар, шиъ е дукхаг1а истий кхувлаш хилар. Уж зуламаш дераш бехктохама ба РСФСР УК 232, 233, 235 статьях.

Ишттa 1984 шера 3 январе город Малгобека цхьамехьа болх ца беш хиначa А. С. Кузигова, шийца новкъостий а болаш, низаг1а тамсе т1а хоаль Р. Х. Булуркиева йодий. Малгобекски халкъа судо карарча шера март бетта цхьан шера чувала суд яьй цунна.

Ишттa, 1983 шера октябрь бетта Дагестански АССР г. Хасав-Юрта ПМК-3 водителалла болх беча а Нохч-Юртовски районе вахача а С. Т. Исакова Гагарина ц1ерагIча колхоза колхозхочунца, ВЛКСМ членаца Ш. М. Абдулхалакова цхьана, менна беха а болаш низаг1а йодаль йигай Татай отарашкарча барх1 шерарча школа хьехархо А. И. Юсупова, цох С. Т. Исакова сесаг е дагахьа. Юрта бахахи милице болхлойн сиха оарцаг1балар бахьан долаш зуламхой хьалувца а царгара йо1 хьалкха а караг1даьлар. Х1аьта цу тайпара зенжий саг йоалае г1ийртараш суда хьалхашка отта безаш хилар. Шиннена а набахта чубахка цхьаьца шу ха техай.

Ишттa, цхьан шеран ялх беттан чубоалларгболаш ха техай карарча шера март бетта Щелковской районерча халкъа судо С. М. Якубова, А. С. Чергездиева, М. Д. Тарашева. Хаттар отт сенцудьа аьнна? Цар а шоай новкъоста Якубова низаг1а П. Садуева йига хиннай.

Цигаьа йо1 йоаае г1ертачар цхьашта дагалатте дагаза г1улакх чакхдаьоцар дукха шоай гаргара нах цу г1улакха оарцаг1боах, цу дакъе нийслу кхалмах а. Т1аккха уж зулам д1а баьлча цу г1улакха керттера бараш санна уголовни бехктоккхама м1ах отт цара т1а доаш хиннараш а.

Масала, Надтеречни райбыткомбината нотальщица М. М. Исраилова моттигерча 1аьдалаг1а саг йоалае лаьрх1ад. Цу г1улакха шийна барте боалабаьб цо шой новкъостийн гаргара нах Р. Исраилов, М. Эдильсултанов, А. Исраилова, З. Хатуева. Цар новкъосталца М. М. Исраилова автомашина т1а а хецаь, гражданка Р. Н. Усманова йодаль йигай, бакъда, дукха ца говш административни органаш т1а а кхаьча цар хьамайнка цхьй даьлщка чхаеннай. Из зулам дарах аьнха хьисапе керна дезая хьабе г1ийрта М. М. Исраилова, цун доттаг1чоа М. Эдильсултанова, х1аьта ишта гаргарча наха Р. Исраилова, А. Исраилова, З. Хатуевина судо цьан шерен ах шерен чубахки ха техар.

Следственно-судебни практике хал да кьойкхара, моттигерча 1аьдалех нос-г1ортилга а ецу, кхалнаха духьалара цу тайпара зуламаш деш хилар эггара хьалха хьадоаг1а цу наьха сакхетан лоха хиларна, уж д1аьхача ширача замах юхедисача зенерча 1аьдалег1а баха лоаш хилар. Х1аьта шоаш цу дакъе бехке лоарх1ат а хилай уж. Ишттa, суде шоаш урдув денна хиларах мукъарал а деш, бехке да ала тугаш хьзацар къаьначе тайпара бахь г1ертараш.

Вай заманхьа цьаккха тайпара в1ашт1ехьа лаьрх1а йиш яц цуль е, дукхаг1а истий бола маlа нах. Из ишта дале а, цкъаза низаг1а а нийсдуш да, 1984 шера март бетта суд йир Надтеречни районе вахача цхьамехха болх ца беш хиначa В. Успанова, из массехк сесаг а йолаш вахаш хилар.

1969 шера 19 августерча РСФСР Лакхенарча Суда пленумин совмо д1адех моттигерча 1аьдалашла дувзаденачa зуламашца ц1енхашттa къовсам лоаттаболга. Цунна цхьана белгалдоакх, уж хургдоацаш хьалхе болх бе безаш хилар. Х1аьта из да наха юкъе культурно-сердалон, правови кхетам балдара болх ч1оаг1а1а бе безе хилга а.

Къаьстта фе хила деза цу тайпара цхьаккха зулам бецa беш сиха къовсталар. Цу дакъе административни органий аьттув бароба общественностаца цар лоаттаду бувзамаш кхы а ч1оаг1дой.

Ишттa лоарх1аме да хьалкхуш йоаг1а т1ехье хьалхаг1а дезале, т1аккха школе, цул т1ехьаг1а къахьегама коллективашка ширдаьнна г1улакхаш ловргдоацаш, советски вахара хьисапа мут1ехкам ца беш ца дитара, цу хьакъехьа ухаж жалобаш хьеш хье хургйолаш хьалхеяр.

Х1аьта цу тайпара зулам ца хилийтара бокхача лоарх1аме ба х1ара денна ахар санна партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешa, кхалнаха советашa, новкъостий судаша, шоай лоlамаг1арча дружинашa, юрташка сходаш чакхйоахача цар активашa бу болх.

У. ЧЕРБИЖЕВ.
НГ1АССР прокуратура следственни управлене прокурор.

КЕРТТЕРДАР—БЕХКТОКХАМИ ДИСЦИПЛИНЕИ

ТОЛАМА КЪАЙЛЕ

Дика в1ашт1ехьбаьнна лаь Грозненски производственни швейни объединене цхьоалаг1ча х1амаш тегача цеха Конорева Евгения Владимировнас кулгалдеча № 1 йолча участка болх, балха нормаш кхоачаш ца еш цхьаккхаш. Из бахьан долаш дахе хьалха латт из социалистически яхье.

Евгения Владимировнаге кхест-кхеста хетт, толамий къайле сенах йоалл, кхаш.

— Ер ма йий аьнна, цхьана тайпа къайле яц тха,— шоп ду мастера. — Вайна хьалаш т1ехдаьнна дика да аргда? Массазара хьалаш да-их уж, кхыча цехашкарчарел дикаг1а а, доацаш. В1ашаг1кхийтта нах шоай тайпара ба? Из ала а яьлаяц. Кхычахьа а санна балха т1арa хувшаш кадрош я, цига йолла проблема а керда балха хьайццараш 1омабарца а — дукха хий 1ог1оргда кхычар санна шоаш цхьаь болх бе уж 1омабаладен цар норма ядаден.

Баькъув, массанахьа дир долаш санна хетаду. Х1аьта а, цхьа къайле-м я — эггара керттерьяр, — из ца хилча цхьаь ца1 общественни производство д1айохалургйоацаш йоли. Из а дисциплина.

Къахьегама дисциплина кхоачашъяра лоаттабеча т1ахьожамах нах балха т1ехьа ца бисарген юрта бола бахьнаш доацаш балха т1ерабаьнна денош ца дахийтарген хьажарча кхоачамбоацар моттигаш хул. Из деррига а, бакъдар аьлча, дахаш дар доацаш да. Цхьабакъда, кхы а лоарх1амег1ар — нийса, боарамаг1а лелаш бола болх, декхарий кхоачашдар, мехкара а — бетча яра метте, х1ара денна ра а балха нормаш кхоачашъяр.

Нагахьа санна мастеро участке из ишта в1ашт1ехьдоаккхе, толам баргболга ха мара дезац.

Муг1арашта юкхьеда хьеаи-йоь чакхйоал Евгения Владимировна — цхьара кхьнига, долха т1ама в1ашт1ехьа ду кхьатарра болх беш машинкаш, массаьо а шоай-шоай г1улакхах йоалаш, балха т1ара вазьна цхьаккха йоацаш. Х1аьта а, дукккача шерашка 1оаьча опыто хьехсел дог тийла хача а 1ехавала 1арлу: саькхъулаш хилара духт1авоакх: цу д1аг1ача швеас тахан норма кхоачашъергьдц. Мастер цуна д1аг1а а г1ойн, из т1ехьа ... бахьан малаг1а да кхош. Нагахьа санна вон балха юхаьнияле — бехк бохкх, нагахьа санна машина в1ашт1ехка ца хуле — сиха слесарь-ремонтник веха везе, нагахьа санна швеас лелаю приём кхы тайпа яле мастеро рационализаторлара, болх сихбеш яр д1альоих цунна.

Сахьат массанa доал а кхьметтел минут массава йоал а лоаттабе беза балха процесса т1ахьожам — из ца хуле норма кхоачашъергa дакa дог дац.

Болхлой, кхетадаш ма дарра, беррига а бе-бе ма бий. Нагахьа санна Алла Гайтамирова, Мария Капланова, Хеда Демильханова, Нина Федоровна Гончарова, Руниса Селиханова санна бараштa сатийна хила йиш яле а, цхьабараштa, кхаьста а керда баьхкараштa хаддаза д1арг т1алоаттабе бегаш хул. Ужжамо бараштa, бакъдар аьлча, ветеранаш, производстве хьалхалаттараш т1ач1оаг1бу, т1аккха 1аьлхача хана т1ахьожам к1ад хул уж.

Царна юкъе а ишта берригаш а бе-бе ба. Цхьабараштa 1а цхьа бахьан бехи баькхача кхоачам хул, вокхарца тоьад ха йоаe езаш хул. Оалаш ма дарра, «хьалаг1чарех» хул. Дукха ха йоацаш а т1ехьа ишта яр Дадакаева Барет. ПТУ чакхьаьнначул т1ехьаг1а енаир из цехе. Деньир, хара ца лийча, дикаг1а хьийха хила дезаш дар. Цу т1а а, практике ухкаш ца а хулаш, цхьанахьа кхыча метте хинцар. Лоацца аьлча, х1аьта тегара балхах хоаш цхьаккха х1ама дацар. Дукха къахьийтар, ха йоаяир цунца. Рациональни приемаш а гайтаьр цунна, оалаш ма дарра, са а дуар цунца, цхьабакъда, толам б1арга ца гуш дукха ха яьлар.

- Т1аккха, юххера а, мастера Конаревас ше т1ахьожам оттабир цунна: х1ара денна цо баь болх д1а а лоарх1аш, цунга хьежжа алапа язде йолаелар из цунна. Из деррига а Барета б1аргагучча дора, цо тахан мел фу даьккхаш цунна цхьйнна б1аргадайтар дукха, х1аьта нагахьа санна кхоана а ломма а ишта болх беш д1айоде, бетта хьалц в1алла х1ама а хургдац.

— Гой хьона, Барет, — йоах цунга Евгения Владимировнас. — Хьайна а во ду 1а, кхычарна а тийша болх бу.

Юххера а, цунах цхьа г1улакх хилар. Х1анз цхьй ваданеш массаза а кхоачашъю Дадакаева Барета.

Вокхьалдар аьлча, юкхьаьнца сел хала юкъейоалаеш хинна бригадни форма ч1оаг1а дика хинна ма хиннай. Кхычахьа хац сона. Е. В. Конаревай участие-м раьза ба цунна. Дукха ха хьалха т1а дену ма 1емадарий вай цхьанне массанена а хьалхара, массане а цхьанне а хьалхара болх бе. Новкъосташта хьалашта эхь ма дий т1ехьависар. Нагахьа санна хьалхаг1а 1а норма кхоачашъяр-наьцар аьнна цхьане а г1улакх хиннадеце (собране міесног - дукха хьоахбар мара доацаш), х1анз т1ехьа хала путараш хьо, х1ама аьлча, хьа толамех тийша ба ерригача бригада толам. Цу т1а а х1анз «г1ойлениаг1а болеш», «г1ойленаг1а боацеш» болх къестабеш баь опытаген харген хьежжа д1ахьа бекьаш ба из. Керда балха енар чоалханеча, операце т1а а отталь хьыйр аттаг1ен алапи х1еаиг1аг1а долчёа оперяце т1а оттаера йачай 1а. Нагахьа санна, бригадин подряд хиннадецаре, аттаг1ча операцеш т1а ба г1араштa алапеш к1езигаг1а хургдар. Цудухьа коллективан къахьегама форма юкъейоалаяь йолча е керттера ца лелаеча цхьайолча участкашка х1ана а т1ехьа швеаш латкъаш хоз алалеш лаба доландаь аттача операцеш т1а даг1аргдац шоаш яхаш. Х1аьта моллаг1а операци, цул мелла мах лой а, производственни процесса цхьатарра эшаш а лоарх1аме а я.

Цу г1улакха нийса в1ашт1ехьбаьнаб мастера Конаревай бригадера болх. Эггара хьалха тержалбер операце мах а боацаш, цунга д1абаха къахьегам ба. Цудухьа цхьаннена а бохам хилац, укхаза моллаг1а болх производствана хиланза барбоалаш лоарх1. Цу г1улакхо ишттa дисциплина хургйолаш 1омабу нах, боарамаг1а леладе болх толха ца бара новкъостал ду.

О. ЕВДОКИМОВА.
«Ц1ейина» яхача дукхатеражи газета редактор.

НОВОСИБИРСК. Т1ехьаг1а напряжени бола электропередача линеш хатьара, мехка в1арча энергосистема д1ахо в1ашт1ехьаккхарца дувзадена дола чулахе декхараш кхоачашдеш я СССР энергетикаи электрификаци Министерства Сибирски энергетикаи 1алма-техника институт. Укхаза болх беш а 5 миллион вольтага кхачадца импульсни напряжени бола генератор латта цхьй тайпара лаккхарал техника комплекс. Укх шера в1ашаг1ъелла лакха лаьрх1ад 7 миллион вольт бола моллаг1а генератор.

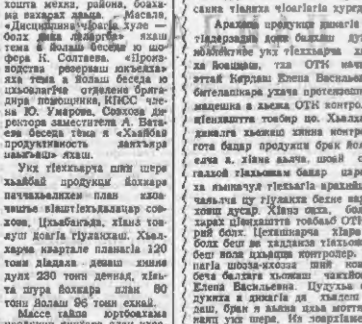

СУРТА Т1А: тохама трансформаторий массадо 1аламду электропередача линей промышленни образецаш йоакха массетабе экспериментальни алгa.

А. ПОЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Курсаш чакхъяьхай

КПСС Нохч-Г1алг1ай обкома политически просвещени Ц1аг1а консультативно-методически шин к1ираг1а йола курсаш чакхъяьхай.

Дешача юкъа лаьтаг1арашта В. И. Ленина пропа[redacted] марксистско-ленинизм теори. КПСС политика, СССР-е къамашта юкъера г1улакхаш дег1аахара дешаш, дина, дунен т1а х1анз латтача идеологически къовсамца дувзалена г1улакхаш 1омадара методиках лаьца лекцеш йийшар.

Къаьстта ч1оаг1а тержах т1абахийтабар педагогиках, социальни психологиха, логиках йоаза курсаш 1омадра.

Цу денош лаьца лаьдуг1арашта хьехамаш д1ахьаьнна, оргаш болхлошта, кхыйол 1илманхой.

Дешар долча юкъа семинарски а практически а занятеш хилар. Ладугг1араш в1ашаг1кхийтар керте а комсомола а ветеранашца. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцена Сийлахь-боккхача Даймехкий т1ема доакъошхошца.

Л. КОДЗОЕВА,
КПСС обкома политически просвещени Ц1ен заведующе заместитель.

АВТОЛАВКА КХАШКА

Надтеречни района «Минеральний», «Набережный», «Кругловский» совхозашка дика йовз ЧИС 37-65 номер йола автофургон. Цун кабина тIа довккхача алапашца яздаь да «Автотика» аха дош. Из лелаеш ва Надтеречни райпо шофер — продавец Э. Байсуев.

— Болх массаза а шортта ба, — йоах кооператора. — Ваккъа, къаьстта дукха ба болх хIанз. ХIана аьлча, юртахошта дукхагIа йола хе кхай тIа, комсий плантацешка, жа лоргача пункташка, хьайбаш леладеча ахкал лагерашка йоаних.

Бакълув автотика заведующи. ХIанз юрта боахама къахьегамхошта эггара бехктохханегIа хе этта!. Дезна а бийсанна а хIана бац, аьнна, кхашка дIайийнача культурашта гIулакх деш, доакъар кийчдеш ба уж. ХIаьта цхьабараш карарча шерара хьувнъам чувца а болабеннаб. Дукха да тахан гIулакхаш ахкал лагерашка арабаьннача, жа ларгара балхаш чакхдоахац боахкича хьайбаш леладерий а. Цудухьа уж мукъа бац хIанз юртарча тикашка ака. ХIаьта укх хана царна дика новкъостал ду эггара гаьнарча кхашкара станашка, хьайбаш доажадеча арекашка кхочача автотико.

— IуйрIийна дIаволавала боаз къовлабаллалца эггара хьалха эшаш дола товараш кхашка къахьегача юртахошта дIа-хьа кхухьаш хул со,— йоах Э. Байсуев. — Къаьстта дукха дIайиду цар минеральни газированни хиш, гIаьленаш, цIилетораш, конфеташ, печенеш, чай, иштта кхыдола товараш. Цудухьа уж массаза а сайца хулийт аз.

Цул совгIа, Э. Байсуева гIерт лаьтта леладераши хьайбаш леладераши наха чIоагIа хоатташ дола товараш дара лехай, тена ... кха заявкаш ма хулла дикагIа кхоачашъе. Цудухьа массане а баркал оалаш, ... дика хьа ... воах из цун дукхача иIдархоша. ХIаьта массанахьа а, везача доттагIага, хьашага санна, цунга хьежаш хул тахан юрта боахама къахьегамхой.

Е. ПАГАЛОВ.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

МАССАЗА А ЛОАРХIАБЕШ...

Республикански, Эрригроссийски Эрригсоюзни яхьашка котIийнна йовлаш а гIишлош еча Нохч-ГIалгIай управленена чуйоагIача СМУ-7 коллектив. Иштта яхьашка ше дуаца хьалхаре моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа из дукхача хана денз.

Пятилетка укх дийлагIа шера а за йоалаш болх бу цу коллективо. Цхьаккха бутт дIабахнийтабац плани ше тIайийна декхарахи кхоачаш а тIехкхоачаш а ца деш. Ихе бетта генподрядагIа 2890 эзар сома мехьа гIишлош балхаш де доагIача 80 эзар сом мах бола балхаш дукхагIа дир. ТIехкхоачашдир шиф шеца деш дола балхеш а.

— Ах шера план а декхар а ханал дикка хьалхагIа кхоачашдулургдолаш да тхона, — йоах управлене начальника Имаев Завалу Малаевича. — Цунца тхона хIанзе а гучаяла шера план тIехкхоачашъюлургхилара белгалонаш.

Управлене гIишлонхой массаза а республике йоккхий промышленни объекташ хьалъеш ба. Цар дикка даьхь лаьшар мехка а тIехь цIи хеза хинна Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе ЭЛОУ-АВТ яха установка хьалъеча. ХIанз цу заводе хьалъеш латт керда установка. Цар иштта болх бу «Чечингснабсбыта» база гIишлош, Грозненски аьшкабетона конструкцей завода цех хьалъеча, «Грозный — Прикумск» яха мехкдаьтта продуктай провод юллача. Цу массанахьа а графикал хьалха буалаш гIишлош еш ба управлене болхлой.

Болх дукха беш санна дика а бу гIишлонхоша. ХIанзалца моттиг мийсъеннац шоай болх юхабебезача уж отташ. ГIишлош ю материалаш кхоарэ гIулакх массаза а тераме лоиттаду.

Масала, установка хьалъеча цига балла ди сайрига дахача хана бригаде ера бетон. Ди чакхдалале дIаетта иргйоашаш дукха яр ма. Шоашта ела бетон дIаетта аллалца бригадера цхьакха саг дIаваханзар. Укхаза цIи янна эгIац из хIама хиннача бригада. хIана аьлча, цу тайпара дола гIуланхаш управлене моллагIча а бригаде хургдолаьдаь. ГIишлош еча материалий кхом белга закон а хинна дIаэттад.

Производственни толамаш лахарчен рузкъан кхом барцен дхьана нъоасам доаттабу къахьегама оасарле лакхъярая балдашка дIадовар лоадарен тIехьа ГIишлонхоша, шоай дег чура доагIа дош санна, хьетIанйпар КПСС Центральни Комитета декабрьски (1983 ш.) Пленуме парте къахьегамхошка цу яьккхьарэ дань кхайкарал. Шоаш тIакийчача социалистически декхарашта юкъедихьад цар цу хьакъера хьадда дола гIуланхаш, уж кхочаш а ду. ХIанз, июнь бетта тIеххкоачашдеш да къахьегама оасарле лакхъярен балхашка дIадодар лоадарен дакъера парте дань кхайнарал. Иштта толаме кхоачашлаьд на дIабахача пхе бетта а.

Управлене эррига бригадаша шоай заданеш кхоачаш тIеххкоачаш йой а, царна юкъе я ххы а дикагIйола бригадаш. Иштташарех я коммуниста Арутюнянц Арам Мкртычовича, Магомадов Леча Бакаевича, Никишин Юрий Михайловича кулгалдеш йола комплексни бригадаш. Царна юкъе ба бетонщикаш, монтажникаш, электросварщикаш, плотникаш, кхыбараш. Царех хIаране шинкъоь балха говзал а. Цудухьа кIий тайпа болх бь чакхбоале, саг цоллагIча балха тIа отта йош хул ша балхан доаши.

Бригадаша толамаш дахара баьхьех да тайп-тайпарча къамех болча гIишлонхошта юкъе дхьая везаве санна, барт хилар, къахьегайй чIоагIа дисциплинен порядок хилар.

Вай цIи яьккхача бригадаш хадда за шоай заданеш 110 — 115 процент кхоачашъю.

Иштта дика къахьегаш я Л. А. Кузнецова кулгалду бригада а.

Бригадашта юкъе санна, къаьсттьаьстача болхлошта юкъе а шерра баьржай социалистически яхь, хIаране да шиш къаьстта дола декхар. Цу яхье хьалха латт коммунист плотник Дачиев Идрис, арматурщик Елкин Михаил, слесарь Васильцов Иван, бетонщица Цураева Минга, кхыбараш.

Управлене шерра кхоачашъеш а КПСС Центральни Комитета июньски (1983 ш.) Пленума решенеш. Партийни организаце, беррига коммунисташа, бригадиараша дIаловзийт гIишлонхошка парте XXVI съезда решенеш тIа, цул тIехьагIа хиннача КПСС Центральни Комитета Пленумий решенеш тIа, пхьайтталагIча пятилетка заданеш тIа тIагIолла хьалхашка отта декхараш, уж толаме кхоачашъяра де дезараш. Американски империализма агрессивни гIозараш бахьан долаш хIанз дунен тIа эттача кхерамечен чоалхаперчен хьала вай Даьхен экономически оборонни ниш чIоагIбара дакъа лацар хIара советски сага патриотически декхар да, хIаьта на декхар кхоачашдулургла хьинаре къахьегарца. Иштта политически кхетаме болх бу, лакхбу общественни къахьегама лоархIам кIоаргагIа боезаре пар сакхеташ.

Болххошта ма дрра йоашхаш йийцар управлене бригадашка КПСС Центральни Комитета апрельски (1984 ш.) Пленума решенеш а СССР Лакхехьарча Совета тIеххьаре хиннача сесси материалаш а.

Политически кхетама болх бу управлене хьалхалаттача гIишлонхоша дахка толамаш, цар йоккха опыт дIа а йоазийташ, цар санна, массане а хьинаре къахьегара гIишлонхой тIа а хьехаш.

Управлене коллектив бIубенна я укх шера ше тIайийна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдергхиларах.

Ю. ТУРПАЛОВ.

ДИКАЧА НАХАХ

Халонех ца къехкаш

Карарча шера пачхьалкхенга шура йохкара план толаме кхоачашъю Назрановски района «Экажевский» совхоза № 2 йолча ферма коллективо. ХIара IаттагIара дийнахьа буса 7 килограмм Iаргта шура йоаккх цига. Хьинар ца кхоадеш къахьег доаркаша, скотникаша.

Кхоачаш са а хиннадаар доярка Халухаева ПаьтIамат ферме кхаьчача.

— Хьо ма хьалха еняй, — хьакхочо аьлча:

— ХьалхагIа арааьхначоа дошув наралдаьд йоах, — слакъена жоп а денна, шийа бокь латтача корпусе чуьялар из.

ХIаране цIи а йоахкаш деррига доахан хьаьста, царна кулг хьекха чекхьялар ПаьтIамат. Сиха доаханна комбикорм йиллар, цул тIехьагIа мелдаьча хица шомараш дулаш, жесаш еш чакхъялар из.

— Миштта вIаштIехьдоах хьа иштта оасаре болх бе?— хетт аз ПаьтIаматага.

— Наха деча тIех хIама-и дац аз. — йоах Халухаевас. — Дукхьал зоотехнически бокъонаша дIадетхача тайпара Iунал ду хьайбашта. РационагIа доагIача хьасапе доакъар а луш кхоаб.

Доаханна Iунал даь а чьне, уж детта ва кийчаушие а, хьекхаьчар кхыбола доаркаш.

— Денгара денга шура лаьгIъеш ба са мхьа етт, чоалар хьо цунга, — деллар дир ПаьтIамагага цхьен къонача доярка.

ЦIенхаштта хьенар ПаьтIамат цун Iаттага. Цул тIехьагIа ше юе а латташ Iобеттийтар цо из. Цхьа юкъ аьлча, етт бийтта баьннилга а лаьрхIа, хьалгIеттар йоI.

— Ер йистеньиналга дий хьа?

— ДаI — аьлар къонача доярка.

ДIанхайда цунгара ведар хьа а ийца, етт бетта Iохайра ПаьтIамат. Шомара массаж а еш цIенбаь Iобийттар цо из. Цхьа килограмм совгIа шура яьккха хургаьр ПаьтIамата. ДIалэйнр цу дийнахьа цу IаттагIара яьккхар къаьстта а лаьеш, еррига группагара яьккха шура. Ший бона а бийтта, царна дергдола гIулакх дир ПаьтIамата, вошаш йистебалалехьа.

Ца гоаш хьакхаьчар шура кхухьа машина. Шура дIакхьийта баьлча, беррига доярнаш хьагул а бань, къамаьл дир цо, цу дийнахьа шийна нийсденнача кхоачамбоаларех лаьца. Етт беттача хана шура цIеньаь Iоиккхар мел пайдане да дийцар, из гIулакх лерттIа чакхдаккхара доярнаш тIахьийхар.

ШоллагIча дийнахьа а ше бийстар ПаьтIамата къонача доаркай шура лаьгIъяьй яха етт. 700 граммадукхагIа хилар цу IаттагIара денненн бийсанен лькха шура. ХIаьта еррига группе IотIакхийттар 9 килограмм хилар. Цул тIехьагIа ПаьтIамата бу болх ше яьлар къона доярка. Цо даьр дора. ХIана дикагIчарех шI я но.

Ферме балха ялёхьа тайп-тайпара балхаш даьд Халухаевас. Доаркалла цо болх бу кхо шу совгIа ха мара яц. Къаьстта дика дагадоагIа ПаьтIамата ше болх беболаенна хьалхаре шу. Атта дацар из. Цхьаккха механизаци яцар ферме. Хьайбашта доакъар дIалара, хий молладара, чура кхухаш, кхо арадаккхара балхаш кулг нара доре. Хала дар цу хана сецца хьал а гIетташ боаз къовлабалдалца доаханна Iунал де, уж детта. Вояд чакхбаьяча чIоагIа лаьар кулгаш, дегIа хьаьенаш.

ПаьтIамат халопех кхераш йоацилга, балха тIера, ше дIалоладаьр кхоачашдаре хьинар кхо ца деш къахьегаргдолга гуш а цунах дика доярка хургхиларах тешаш бар ферме. Дукха ца гош цо из хьахьекхар. Цул тIехьагIа цох хул йоккхагIйола доярка.

ЧIоагIа раьза хилац ПаьтIамат совхоза рузкъа кхо ца деш моттиг гучаьлча, доярнаша шоай декхараш лерттIа кхоачашдеш ца хилча.

Шерра яржай ферме социалистически яхь. ВIаштта кхаь шера Халухаевас яхь лелаю № 1 йолча фермерча йоккха балха опыт йолча доярнаша Картоева Раийца. Каст-каста болх йистебьенначул тIехьагIа шоайла дагабуваш хул уж. Тахан хьалхе лелаеш хьайоагIа Картоева. Цунна тIехьа йеса ца гIерташ къахьегаш хьайоагIа ПаьтIамат а. Ший групперча хIара IаттагIара цо йоаккх ворхI килограммаш совгIа шура. Дукхача грамоташа, ахча совгIаташа белгалбаьккхаб цун къахьегам.

Наьас беш бола болх безабенна доярка йолаш къахьегаш я укхаза цун йоI Лейла, доаханна Iунал деш ва воI Веслан. Царех доккхал деш я ПаьтIамат.

Иштта ше Iоаль говзал къовнача доярнашта дIателаш, социалистически декхар толаме кхоачашдеш хьайоагIа Халухаева ПаьтIамат.

А. САГОВ.

Цун хьинар—толама лард

Йоккха шахьре яре дIаласцай кераоче шаро «Пригородный» совхоза болхлоша хьалхадеча баьцадаьреша. Укх тIеххьерча хана каст-каста делхача догIаша чIоагIа хьовдаьд оасар а. Из дIадаккхара а кху тIа эшаш дола Iунал дара а шоай низам тIадерзадаь кхаьна къахьегаш болх баьцадаьреш леладераш.

ДIамаьлъачача бIаргагу кIей косынкаш тIа а тоххаш оасардеш боахка кхалнах. Эггара царна бехктохханегIа йола хе я зIама аттар. Цар кхетаду из. Цудухьа шоашта могар а ду, малх къажаш а йоачан йоацаче а денойна оасарла деза йолаш уж сагота балхаш чакхдаьра.

Шо-шоай къаьст-къаьстача группаш оасардеш боаххача кхалнаха дIатIаухаш болх дIаишта боде а фу эш а къонаш пал кIей хатат тIадухкаш йола юкъерча дегIаре кхансаг. Из я цар № 5 йолча бригаде кулгалдеш йола КПСС член Гулаева Iамара.

Бригадир цхьаIа а ена, дIайахача дегаца еле а къеза, шинкхо дош аьлча, къаьстта безамегIаш сихагIаш бу болх кхелна. Iамара хьехамча а йолча массеак цу хьалхе баьцадаьраш кхедача кхай тIа шоай къахьегама иикь дIаболабеьб царех цхьабараша. Царна юкъе я итт саг чуводаш йолча комсомольско-кегирхой звенона кулгалдеш йола Пригородни юрта Совета депутат Магомадова Хеди, Грозненски райсовета депутат йола Идрисова Хьапсат, Гараева Хьава, Исаева Зура, кхы кхана боллой.

Тхьа кхоалагIа шу да Гулаева Iамара цу совхозе баьцадаьраш хьалхадеш къахьега. Цо санна баьцадаьраш хьалхадеча йоккха балла опыт а Iомаяь, шер-шера доаллай толамаш доахаш къахьегаш дукха болхлой ба цу бригаде. Къаьстта дика хьуиъаду баьцадаьраш хинна боккхагIа болча болхлоша. ХIаьта царна юкъе эггара оасарле лакхагIа йолаш къахьег «Знак Почета» яха орден лелаеш йолча юрта Совета депутата, звеновой Юсупова Маржана, Байсарова Аминета, Даудова Мелкията, Гесиева Белитас, кхыбараш.

ГурахьенгIа лаьтте кийчдеш, минеральни органически удобренеш тухаш из къьндеш, бIаьсти баьцадаьреш дIадуаш механизатораша, бригадерча кхалнаха деча балхашта йаддиза тIехьожам лоаттабаьб Гулаевас.

Укх шера Iамара бригадерча болхлоша помидораши нарсаши дукхагIа а йолаш 64 гектара тIа хьалхадеду тайп-тайпара баьцадаьраш.

— ПланагIа дохка доагIараш 1872 тонн долаш 1200 тонн баьцадаьраш пачхьалкхенга дохка декхар тIейицадъ оаха, — йоах Гулаевас. — Пхийха ваттуа боав тха цхьайтталагIча пятилетка план даь шера кхоачашдъя.

Кердача бригадин подрядагIа къахьегаш бола цун бригадера болхлой социалистически яхь лелаеш ба Рыбалкин Андрей Ивановича кулгалдеча № 8 йолча бригадаца. Царна юкъе лыхкача кхьа дIадахача шера хьалхаре моттиг яьккхай Iамара бригадерча болхлоша.

Даьхено боккха мах баьб Гулаевай къахьегача къахьегамах. Цун накъа тIа йоахк Къахьегама ЦIеча Байракха ши орден, Ленински Димитровски юбилейни медалаш, Эрригсоюзни социалистически яхь котало яьзара тийна знакам. Из а Грозненски райсовета депутат, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член, совхоза партком член. Общественни декхараш а толаме кхоачашду Iамара.

С. АУШЕВ.

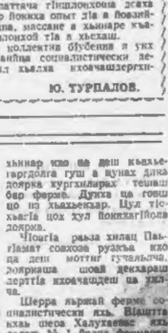

СУРТА ТIА: «Пригородный» совхоза бригадир Гулаева Iамара.

Д. ТОХТАРОВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Испани — Европе эггара йоккхагIча пачхьалкхенех яI. 37 миллион сагIа саг вах цун территоре тIа. Хаддаь Iандалонца дIаьхий, дукха бIаьмераш дIаьхха история да цу мехка. Туристий тоаша тIаунз цо дхала а. ХIара шера 30 миллион сагIа кхача пачхьалкхенашкара хьаьший хул Испане.

СУРТА ТIА: уйхаше ваха кхерах ваь Сервантес шай турпалхошца цхьана — гIийтIанерчи Ламанчски Дон Кихотаца хIамин сагета воацача Санчо Пансоцей. Испане эггара наха довза а дезаш а дола памятник да из.

В. ЕГОРОВА сурт.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕ ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ

СССР—дегIауха мехкаш: демократически принципаш йовзара дола гIо

Московски пачхьалкхен университетара народонаселене хьакъехьара ООН курсаш кийчлуш я дегIаухача мехкашкарча наьах болча ладувгIарий аргIанара группа дIаяна. ВорхI шу да вай мехка хьалхале лелаю экономисташи демографаши укхаза шоай Iалаьмате йоккха опыти лаепеши Азе, Африка, Латински Америка кьонача пачхьалкхений Iилманхошта дIателаш бола. Цу юкъа народонаселене дакъера шоай квалификаци лакхъяй 56 мехкарча 146 специалиста.

Цу тайпара йола дунен халкъашта юкъера курсаш хьас сзаш эттад гIулакх мукъайийнача пачхьалкхенашка баха вах сихха беберо хьалкашка уттаю проблемаш цIенъашта хиларо. Баха нах цига бебара темпаш чIоагIа дегIаахар кхетаде йош а укх фактах: 1960 шера дукхьала азатски континента тIа вахаш хиннав 2,5 миллиард саг — уж ба 1950 шера дерригача дунен тIа баьхарея дукхагIа нах. Азе, Африка, Латински Америка бахархой хIара 25—30 шу массаза доал шозза дукхагIа хул. Демографически дегIаахар хьалхадува экономическичуа, хIана ца бахьан долаш Iалаьмате дукха хинаб бе болх боааш нах, йоккхий халонаш кийсну баха нах эшшача тайпарча кхачаца Iалашбеча, хIаьта иштта унахцIено лораярен образованеш даьхъа а.

Дерригача дунен сообщества шоаш вIашагIдетт уж проблемаш къестаяра. Амма укхаза толам баккхара, эггара хьалха ха дезар да, «демографически зиккама» бахьан малагIа да.

Дукха дукхагIа болча дилла цу мехкашка баьхача наха колониальни система душ хиннар дар викнакца дал хIама доаца валар, унахцIено лораяра система вIалла йоацар ю хилар, из бахьан долаш дукха бераш доври дукхача наха хулаш дола унаши. Цу хьалашка чIоагIа эшаш хIама дар дукха бераш дар, хIана аьлча, нах кIезиг ца белийта гIо дора цо.

Мукъадаьнначул тIехьагIа дукха гIулакхаш дир дегIаухачо пачхьалкхенашка нах бовзга дагIдара. Дукха средствашш дIахецар цу пачхьалкхений правительствашка эпидемешка къовсам лоаттабара, больницеш хьалъяра, къамий медицински кадраш кийчъяра. Цу дерригех хьахиннараш холуш да. Нах бовзга тIеххьарча итташ шерашка шозза кIезигденнад Азе, Африка, Латински Америка мехкашка.

Дукха хьалагIа хилар бераш кIезигагIа даьта. Ховша дий бIаьнерепенна наьха кортошта чуденна а чIоагIденна в хIама. Цар къамий культура дакъа а традици а хенна дIаэттар хувцар геттара хала декхар хилар. Амма из ца дича даргдолаш хIама дац. ХIанз укх сахьате хьалхашка латтача кертерча декхарех цаI да дегIаухача мехкашка бераш делга юхабаза дола эффективни накъаш лахар.

Цу хьакъехьара хетараш дукха да. ДукхагIа болча малхбузехьарча Iилманхой балхаш тIа могадеш дола царех цаI латт накъа санхетама воздействи йоаза ирца хиларах, деване бераш дукха ца хилар бахъахьа хIаме хиларах, бераш кIезигах Iодара де дезарех уж дIакхетабар. Лоацца аьлча, дувцар да «деззала планировани» яра програмех.

Цу гIулакхашка духьдухьача мехкашка кIезига ахча доаш, масала, Пакистане 30 шера 2 миллиард рупе боараме да цунга дахар. Цхьабакъда, белгалдаккха мегаргдолаш да цу тайпарча программай эффективность хIанзалца йолча хана лакха ца хилар. Цхьацца тайпара уж гIулакхаш даьд Египте, Таиланде, Иране, Инде, кхыча мехкашка бахача наха, амма бераш делга хоалуш лоацшена моттиг гуш яц.

Советски Iилманхоша лерхI, проблема къоастаяра наьха санхетам хувцарал хьалхагIа де дезар уж бахаш дола хьалаш хувцар да, аьлча. ДегIаухача мехкашта чIоагIа лоархIаме да воацача хана экономически тIехьабисари хаинъе боахам цхьан оагIорахьа дегIаухилген дIадаккхар. ДегIайоалаянзаярхьац къамий промышленность, хье еза керда балха моттигаш, производства хьинаргIа чуузабеба кхалнах.

Эггара керттера декхар да къахьегама оасарле лакхъяр. Дукхьала из хIама дича мара ца яшаша хургбац сов бахахой. Цу деррига гIулакхашка, царна юйсса унахцIено лораяр дIахо дегIадаро, наьха культура боарам лакхбаларо новкъостал дергда бух социаш бераш делга лохде. Масала, хьсаIе дувца мегаргда мехка эггара къегIачерех а нах дукхагIа бе харах я цаI волча Инде Керала яхача штатах. Укхаза унахцIено лораяра а образоване а дакъе реформаш яр бахьан долаш, демографически проблемаш къестаяра Керала гаьнна тIехьаьнхъай Инде эррига хьача штатал.

Народонаселене проблемаш къестаеча Советски Союзо къонача пачхьалкхенашта деш дола гIо лакха квалификаци йола кадраш кийчъяра новкъостал дар хиннв Iац. Советски эксперташа новкъостал ду дукхача дегIаухача мехкашта, демографически теорех практически пайда эца. ТIеххьарча масалех цаI да Сирийски Iарбий Республикана къахьегама ресурсех пайда ийбара хьакьехьар рекомендацеш уттар.

(АПН).

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДОТТАГIЛЕ

ЧIОАГIЛУЧА БУВЗАМИЙ НОВКЪА

Июнь бетта Москве хилар СЭВ членаш долча мехкий эггара лакхагIерча боарамера экономически совещани. Из лоархIаме событи юхе гIертача хана АПН Улан-Баторерча корреспондента С. Улиаева интервью ийцай СЭВ дешашта йолча комиссе МНР Министрий Совета председателна хьалхарча заместителера Пэлджэдийн Сэддэмагаре.

— Неахьаст Сэддемаа, иштта лерхI Iа вIашн Экономически гIо дара Совета гома чу дукха оагIонаша экономически Iилма-техническа дакъе цхьан гIулакхаш леладара хIанзера этап?

— Цу этапа белгало я хIанз интеграцион процессаш шерра яржари вошал долча мехкий халкъабоахамий комплексаш цхьане доацар кхоалагIчуш долаш а вIашн луш а хIара тенденци чIоагIлуш йоагIаш хилари. Из дикалга диллача керда дола лагIа дуваденна да СЭВ членаш долча мехкашка цхьан леладу гIулакхаши социалистически экономически интеграци дегIаухилген дIахо кIоаргдара а эргадаьнкха тоадара а Комплексни программа толаме кхоачашъярца. 1971 шера из программа тIайийцача дена дIайхача лоацача исторически хана лоархIам болаш бIаьхий хиннаб цун чулоацам, дегIаьхкай дIахо эргакхаш тоалуш латта из план массане а цхьана бернате кхоачашъяра формаши методаши.

— Интеграционни процесса малагIа доагъеш да, цунца дуваденна, Хьона эггара лоархIамегIа хетараш?

— Эггара хьалха белгалдаккха безам бар са дукхача оагIонаша цхьан леладеча гIулакхий планови кIийле чIоагIъенна хилар. Тахан СЭВ гома чу бу болх дIакъоастабе йиш яц дукхача оагIонаша деча интеграцонни гIулакхий пламий хьакъехьа вIашн дагабулар, вIахьхача хиина йола массанена лаьрхIа йола предприятеши боахама объединенеши хьаяр, цхьан лелаергIола тохкамий колективаш вIашагIъехкар чулоацаш йола целеви программаш (ДЦПС), кхыдараш санна йолча цхьан деча баьхий формаех. Вошал долча пачхьалкхенаша, цхьан гIулакхаш леладара цу прогрессивни формаех шерра пайда а ийбеш, толаме къестаю хIара мехка а эррига социалистически доттагIленна а лоархIаме йола доагора, энерге, бийлала, машиностроене, юрта боахама, транспорта уж е вож доакъош дегIакхувлара проблемаш.

СЭВ чудоагIача мехкаша экономически гIулакхашта айхха координаци яр эффективни хилара дола гуччахьара тепал да дукха Iалаьмате йоккхий проекташ толаме кхоачашъеш хилар. СЭВ тахан — из «Дружба» яха нефтепровод, Киембаевски асбестови комбинат, Усть-Илимски хьун промышленни комплекс, «Союз» яха газопровод, «Мир» яла энергосистема, «Эрдэнэт» яха горно-обогатительни комбинат, хIаьта иштта цхьаяраш дунен практике уникальни йола дукха кхы объекташ. Цу масалашка хьегойтача бесса экономически потенциал дегIаена хиларо таро хулийт СЭВ чудоагIача мехкий йоккхий социальни программаш кхоачашъе, халкъа бахара хьал лакхача темпашца дегIаухилга Iалашде.

Укхаза къаьстта белгалдаккха деза вошал долча мехкий экономически низ дегIабоалабаран чIоагIбаран Советски Союза лоархIам Iалаьмате бокха хилар. Цун низ болча экономически техническа потенциало, Iалаьмате йоккхача социализм хьалъяра опыто гIо ду СЭВ чудоагIача мехкашта халкъабоахама комплексаш дегIаахара геттара боккхача лоархIамера йоккхача масштаба декхараш юкъарча низашца къестаде.

Лахе дийцача резюме еш, гIалат варгвац со, нагахьа санна аз, цу е вокх социалистически мехка айхха вIашн гIулакхаш а ца леладеш толаме дегIааха хIанз укх сахьате хьиц хургхилар кертагIдоаккхе. Интеграци низ болани йоагIа, ден повестка тIа уьттаду керда, кхы а чоалханегIа дола декхараш къестадарах дола дешаш. ХIаьта оаха лерхI Москве хиина совещани уж эффективно кхоачашдара боккхача лоархIаме хургья ваьна.

— Июнь бетта 22 шу дена Монгольски Халкъа Республика СЭВ юкъелхача денз. МалагIа дакъа лоац шуй мехко социалистически пачхьалкхенашца дукхача оагIора вIашн леладеча экономически гIулакхашта юкъе, фу гIо ду цо къамай экономика, Iилма, техника дегIайоалара?

— Ше СЭВ юкъеяхча гIоне юкъарчал доашаш хьинаре дакъа лоац тха мехко дунен халкъашта юкъе къахьегам социалистически бекъара юкъе, шийна могаш дола дакъа лоац юкъерча гIулакха юкъе.

СЭВ гома чу дукхача оагIорча экономически Iилма-технически дакъе цхьан гIулакхаш леладара юкъе МНР дакъа лицаро чIоагIа йиш хилийтар тха халкъа боахама дукха керда доакъош хьадил дегIадоладен, алсамъяьлар республика экспортни тоаронаш. Тха экономика кIийлен тIара дакъа — юрта боахам кхы а сиха тIа дегIабоалабара а цунца цхьан индустриализаце процесс чIоагIъяра а къаьстта шера перспективнаш хьелалелар МНР дакъе къаьстта дола гIулакхаш де лерхIаш йола йIаьхьача хана йолча целевой программай Комплексни программа тIаьцаро.

Комплексни программа тIайийцачул тIехьагIарча юкъа Советски Союзо а СЭВ чудоагIача кхыча мехкаша а технико-экономически гIо а деш МНР хьалъяьй бIаьш промышленни объекташ. Хьалъй цхьан лелаю предприятеша боахама объединенеши — СССР, НРВ, ЧССР бернате цхьан гIулакхаш леладаро дола гуччара тепал. Из бахьан долаш тIеххьарча 10 шу совгIача хана промышленни продукце производство тIаккхийттай мехка 2,8-зза, къаман доход — 2,1-зза. Бахача наьха реальни доходаш дегIаьхкай 1,4-зза, арахьарча торговле оборот — 5-зза. Цу юкъа 5-зза лакхъенай МНР экспорт. ХIана укх сахьате Монголе Iалашду СЭВ мехкий импортни хьашташ дулхан дулха продукташтех 20 процент, тхана — 10 процент, цу дакъе Советски Союза экспортни хьашташ дулха — 15 процент «тхана —21 процент, ноге гIироа эшача цIекий бийдалца —10 процент, иштта кхыдараш.

ХIанз укх сахьате МНР дакъа доац 20 дукхача оагIонай соглашении эггара лоархIамегIарча Iилма-технически проблемашта йола 30 Iилман разработкеи кхоачашъеча. СЭВ пачхьалкхенашщара тIа-тIа шерауш латтача Iилма-технически дакъе цхьан лелаеча гIулакхаша хьаю Iилмеи техникеи толаме дегIаахара йола дика кIийле, тха мехка Iилма-технически прогресс дегIаахара лоархIаме фактор я.

— ТIеххьара хаттар. Мишта, Хьона хетачох, кIераш накхача программашта социалистически мехкаша идеологически политически дакъе цхьан леладу гIулакхаш кIоаргдаларах эггара бувзамаш?

— Масштабашка диллача шоаш моргаш бIаргдоаяз дола керда общество хьалъяра декхараш кхоачашду социалистически доттагIлен мехкаша геттара чоалханеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка, империалистически низий, эггара хьалха США, оагIорахьара еш йола духьаленаш тIа-тIа лакхлуш латташе. Цу хьалашка цIанха ца хиннача бесса лоархIаме да цхьоагIой барти низогга чIоагIбар, вошал долча пачхьалкхений экономически низаши ресурсаши вIашагIтохар.

Улан-Батор. (АПН).

ТIЕХЬАТЕТТА ЙИШ ЙОАЦАР

Тахьо цу гарга хи я Назрановски № 14 йола профессионально-техническо училище машинашъехча предприятешта юкъе йоккхагIа йолча П. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача заводана толлане кадраш кийчъеш йола. Цу училища коллективах дукха дикалар ала йиш я. ЦIьабакъда, цунах лаьца дай вай дергдола къамаьл, вай дуьцу доьхкар да из болх бе йолаелча дениз таханалца цу коллективана хьалхашка лаьтта халонех.

Церех цаI да училища дешара материальни база Iалашъяме эсала йола. Дешара корпус проектан яц, заводоуправлени чуххушка цIа да из. Хала да цу ну йоаггIача тайпара дешара процессе дIахьа а дешархошта идейно-политически кхетам балара болх лелабе а. Яц общежити, спортзал, кхыйола культурно-бытовой помещенеш. Цу хIамаша Iалашъяме чIоагIа новкъарло ю лакха квалификаци, кIоарга идейно-нравственни кхетам бола болхлой кадраш кхеяра.

Цунах лаьца фу аргдар Iа хетт аз училища дешара-производственни балха директора заместителга Ведзижев Мухтарага.

Хьога аз тхоай бала кодабаьб аьнна, фу «новкъостах хургдар тхона аьлча санна, цхьа ший тайпара вела а венна, сона бIара а' хьежа, Мухтара аьлар:

— Дукха яйнай сона кхыйола училищаш, баьнда цхьаь цаI яйна яц тхоай яр санна материально-техническе база эсала йолаш.

Училище беш болча дешара-производственни балха жоп дала дезаш вар се хилара тарра, сона дика хов цу гIулакхо тха балха мел йокъарло ю.

Района юрташкара, город Орджоникидзера, Орджоникидзевская яхача станцера, кхыча моттигашкара кагирхой ба тхо долча дешаш. Общежити ца хилар бахьан долаш хIара денна шоаш бахача моттигашкара деша хьаьха беаш бе уж, цудухьа занятеш тIехьбуал, къаьстта хьалхарча урокашта, дешарах вогIа кхет.

Товарни участкашта Iалашъяме чIоагIа аьнначаш теда инструменташ яц тхона, уж луш яц.

ВорхIлагIа шу да аз училище болх бу, баьнда, цу хана дениз лаьрхIа цхьа хIама енцаяц тхона заводо. Тха училище из завода учебни цех ма йий. Оборудоване дикагIа хуле, дикагIа бола специалисташ кайчбе вIаштIехьлаьргдолга кхетаде хала дац. Укх шера 4 станок лургIа аьннад тхона, хIаьта училищана хIама чIоагIа ашараш — тайп-тайпара 10 станок яр.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш тIа аьннад: «Училищай сиг лакхде деза, чIоагIъе еза цар материальни база а кайраш а, тоае еза учебно-кхетем балара процесс». Амма, цу дакъе тха училище хувцаденна хIама дац.

Цул совгIа, кхы цхьанха а дар са белгалденкхка: лакхерча класса вола цхьа специалист а хьожаваьлац заводо училище мастерала боах бе. Из а магаргдолаш хIама дац.

Физкультура занятеш е моттиг яц тха. Ха дика латтача хана-м ара ергьар уж занятеш, хIаьта архий, догIа деадача хана, Iей, шийла йодча хана мичахьа чакхйоахаргьа оаха уж урокаш?

Тахан арча училища хьалах лаьца кхы а къамаьлаш хилар-ча цу дийнахь: военрукаца Ужахов Iийсаьца, дешархоаца — Котиев Ибрахьимца, Тутаев Вахийца, Дудургов Асланаца, ВЛКСМ Наьсарен райкома секретараца Султыгова Хадижатаца.

Цхьа бала бар цар кодабаьр а — материально-техническе база эсала хилар.

— Со военрук ва, — йоах И. Ужахова, — хIаьта тха училище дешаш болча 500 сахах 80—90 процент кагий нах ба — хургбола салтий. Царна юкъалоаца тIема-патриотически кхетам балабезар со ва. Фу дерга аз гражданска оборонна, сандружинашта, тIема-технически кийчон лаьрхIа цхьа кабинет ца хилча?

— Юрташкара гIишлош яра мастералла дешаш ва со, — лаьш дуаш И. Котиева. — Теори практикаца дIачIоагIъе ма езий, хIаьта тхона практически занятеш чакхъяха мастерскеш яц.

— Физикан химеи лаборатореш яц тха, — йоах В. Тутаева.

— Маршрутин автобус Iалашъяме во лелаш хилар бахьан долаш, хаьнахьа училище хьадахнен дийша дахьча цIа дахен вIаштIехьдалаш тха, — яхаш леткъ Дудургов Аслан. — Малав цу тIехьатетта йиш йоацача гIулакха йовкхо е эзар? Эггара хьалха училища базови предприяти йолча «Электроинструмента» завода кулгалхой, парте райком, райисполком. Уж денкарйла ба СССР гIишлош, наькъен, коммунальни машиностроене Министерствана хьалхашка лоархIаме из хаттар отталде.

Цу хаттарах лаьца са шийца хиннача къамаьле КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева аьлар:

— Со укхаза балха хьаъеча шоллагIча шера дениз дех оаха цу училищана лаьрхIа общежити елта. Укх шера заводе вена вар СССР гIишлош, наькъен, коммунальни машиностроене министр В. И. Чудин. Цунгара а дийхадар оаха цу гIулакха гIоновкъостал дар. Завода реконструкци еча юкъеъоргда из доаш аьннад цо. Хоргда-кх цунах фу хул. Цу денах лаьца къамаьл хиннад са Нохч-ГIалгIай АССР профессионально-техническе образоване управлене начальникаца А. Е. Кучероваца а, субботнике даькха ахча дийха а училищана общежити елгах лаьца. Тахханалца цунах а гучадаьнна хIама дац. Варгаш-теш КПСС райкома секретарь из аьнна Iийча? Варгвац!

Из хIама кIордаден тIехьатеттен йиш йолаш дац. Цу тайпара гIуллакхаш нитта леладе йиш йоацилга чIоагIдаьд укх шера апреле хиннача КПСС ЦК Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос. Цига цо аьлар: «ХIана уйла е йоагIа реформа идеяш кахьата тIа ца юташ бокъонца йоза вахаре кхоачашъьяра, укхаза керттердар школа ерганькхха тоаяр духьа болх бера эша чIоагIа материальни организационни база хилийтар».

В. АБАДИЕВ, свои. корр.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

ЦАР ЦIЕРАШ ЦIАККХА А ЙОВРГЪЯЦ

Дукхаха ха йоаццаш советски халкъо дездир Коталон Ден 39 шу дизаре цIей. ТIехьенна цIаккха дицургдоаца, исторе шей тайпара кхы ца хинна, советски халкъо левал гойташ яьккха котало яр из. ТIем тIа байнача сийлен сегача цIера юхе сийлей ха ду хIара шера-шера комсомольций пионерий керда посташ отт.

Кагирхошта тIема-патриотически кхетам луча хьинаре къаьхег Малгобекерча технологически транспорта управлене комсомольски организаце. Укхаза бидбац тIема ветеранаш, тIем тIа байначар дездаш, царна кхстакаста вIашагIкхетараш чакхдоах, царна эшаш дола гIо-новкъостал ду.

№ 9 йола юкъерча школа дешархоаша цхьана цу управлене комсомольцаша шефство лелаю пионер-турпа Мордвинов Володя дIавелла воалача лаьаттан 337-ча стрелкови дивизена хеталь оттаьча стелланен. Цул совгIа, цар гIо ду Малгобекерча цу дивизе ветераний сенцепа района къахьегамхоаца, кагирхоаца вIашагIкхетара чакхдоахаш. ХIара шера цу дивизе ветеранаш баькхе хул Малгобеке Котали Ди деала.

1978-ча шера август бетта Малгобекерча технологически транспорта управлецен Ставрополерча юртбоахама института студенчески гIишлои отрядо хьалдир 337 стрелкови дивизе бIухоаша хетадьь йола из памятник.

ХIаьу Коталон Ди деадеча майски денойша новкъосталоднополчанаш вIашагIбетта ду шийй сийна дегIеча памятнига кхе.

ПАТРИОТАШ КХЕБУ

Укх шера, субботник а дар, комсомольцаша цу памятника гонахьа 100 къона га.

Эггара хьалхарча гIо богIа боккъо елар комсомольцаша цу дивизе ветерана, вай мехкахочо В. Н. Тукиновa. ХIанo хоза парт а вий кагирхоша памятника гонахье.

9 мае комсомольцаша дукха нах гулбенна йоккха митанг йир памятник долча. Цига къамаьлаш деш хилар къахьегамен тIемен ветеранаш, къахьегамхой вхалаш, комсомольцаш, дешархой.

Управлене комсомольски организаце секретара Н. К. Эрнейова къамаьл деш цига аьлар:

— ХIара комсомольца, къонача сага дика хоь мел хало Iоашаш, Даьхен дикагIа болча дукхача къонгий, мехкарий синош дIалуш советски халкъо фашистски гIаьрахой бохабеш котало яьккхай. Малгобена районерча къахьегамхоша доккхал а сий а ду шоай город лораьчар. Комсомола комитета бувзам лоаттабу дивизе ветеранашца. Города а района а къахьегамхоша дика боаз ветеранаш — разведрота командир хинна Н. Т. Брохин, саьпе хинна Н. Н. Рябухин. Цу бирсача денош ка хIанз памятник латтача моттига гаьна доацаш фашисташ техача топа пхо комсомольски билет а доха деш. Дега цхьа сантиметр мара гаьна боацаш дегIах чакхбаьнна хинна Н. Ф. Никова.

УТТ комсомола комитете болх беш я «Сийлахь-боккхача Дайнехна тIома летопись» яха поискови группа.

ХIаьнзлехьа цу группана норанай Малгобеш лораеш цу дивизе хиннача 603 сага цIи.

Управлеверча хIара комсомолцо дика кхетаду: хIара сиг машар лорабеш, из бахьан къовсам лоаттабеш. Даьхе кхы а чIоагIагIа из болш хургйоаш хьанарегIа къахьега дезаш волга. Комсомольцашта из хIана дика карагIа а доаг УТТ комсомольцаш хIанз 1985 шера чотех къахьегаш ба. Иштта шоай хьинаре къахьегама даьла юкъе хьу цар дуненна машар хилийтара.

М. КОРИГОВА.

СУРТА ТIА: комсомолки Укхур нах вIашагIкхийттача хана. Поискова группа альбомацара сурт.

«Чечингбыттехника» яхача объединена чуйоагIача № 5-йолча сахьтеш тоадеча мастерске болх беш ва Эльбиев Хож-Ахьмад. Ер ворхIлагIа шу да цо цига къахьега. Iалашъяме берите ба Хож-Ахьмада къахьегам укх цхьайттаIагIча пятилетке. Из дIайолаелча дениз ударник воллаш хьаьогIа из. Иштта берите бола къонача мастера къахьегам бусы кулгалхоша белгал ца бе. Дукха да Нохч-ГIалгIай АССР бытовой гIулакхаш дара министерство а «Чечингбыттехника» объединене а кулгалхоша, общественни организацена кукха тIиа Сийлен грамотеш, ахчан премеш, кхайнадаь берхалаш.

СУРТА ТIА: мастер Эльбиев Хож-Ахьмад.

Д. ТОХТАРОВА сурт.

ДЕШАРХОША НОВКЪОСТАЛ ДУ

Вай Нохч-ГIалгIайчен столицах Грознех а йоалаш уллу Шолже яха юрт. Цунна нехера дIайолалуча кьун уллув, додача Шолжа йисте я «Юность» яха дешархой къахьегамен салаIарен лагерь. Дешархой чуIергбола корпусаш я цига.

Цун коа юкъе урагIъахийта я «Са къахьегам са республика къахьегама юкъебода» аьнна тIаьлдаь цIе байрекх.

«Юбилейный» яхача совхоза кхашка нахьеташ хьалхаьнначa отряда сийна урагIйохийт из. Иштта из урагIъяхийтай хьехархоша Фунтикова Лидия Степановнаси Полухина Наталья Дмитриевнаси кулгалдеча, дешархой Джаухадзе Лили командири Бондаренко Таня комиссари йолча ворхIлагIча «Е» класса дешархой, йислагIча «А» класса, ворхIлагIча «А», «Д» классай дешархой отрядий сийна. Цар шоай балга нормаш 150 а 200 а процент кхоачашъяьй.

Уж хийнаб помидорашта, кабуца, кхыча баьцадаарашта оасар деш, горох чуацаш, кхыдола балхаш деш.

Веррига а 354 саг а волаш цхьайтта отряд я хIана совхоза новкъостал деш. Уж ба Грознерча № 60 болча юкъерча школера дешархой.

КхоалагIча июне дениз цу совхозе къахьегаш ба школьникаш.

— Тха бераш совхоза новкъостал дарел совгIа, бокхха къахьегама кхетам эц, бокъонца доаз шоаш юаш йола продукташ мишта хьахулаш я. кхетаду цар хIаман кхом а хьурмат а де деала. Цу хьакъехьа йола дешархой белгалонаш хIанале а гучаьннай тхона, — яхаш дувц лагера начальника, эрсий мотти литературен хьехаш йолча Томолиц Любовь Григорьевнас. — ТIехьегIа вахаре накъадаргдола дукха дика хIамаш Iомаду укхаза дешархоша.

Цул совгIа, къахьегаш я спортивни гIулакхаш деш а берий унахцIено чIоагIлу. Бокхача лорхIаме гIулакх да дешархой ниттача лагере хилар.

Лагере баькха, бераша дешархошца къамаьлаш деш хинаб совхоза директор, парторга, секретарь, профсоюзни комитета председатель, юрта боахама специалисташ, хьалха латта болхлой, парте, сийлахь-боккхача Дайнехна тIема, къахьегама ветеранаш.

Цар дешархошта дийцад юрта боахаме къахьегар доккха беркате гIулакх долга, патриотически, къахьегама кхетам бешаб. Бераша чIоагIа уйла тIаяхийте ладувгI шоаца нитта деча къамаьлашка.

Дешархойн совхоза болхлойн вIашн раьза а болаш цхьана къахьеташ ба. ХIаьта совхоза кулгалхоша бокхха терхам тIабохийт дешархой къахьегама. Дика болх баьраш материально а морально а белгалбоах. Масала, 8, 9, 11 июне кхашка къахьегаш хиннача 73 саго 150 — 300 процентага кхоачаш чакхъяьхар шоай норма. Из бахьан долаш царех дIаранена, лагерера беррига нах хьа а гулбаь, чIоагIа хоаста а баь, шиццa сом а кхы дукагIа а ахча делар. Из дар цар балга доаккхаш хиннача совгIа царна енна преми.

Цу деношка къаьстта дика болх бир дешархоша Чекунов Димас, Мингалиев Руслана, Лорсанов Iаднана, Воробьев Сашас, Фунтиков Димас, Ферзаули Вахтанга, Злизнова Элас, Варняк Сашас, кхычар.

Цул совгIа, кIирагIа хаддаза балха норма тIехкхоачашъьча отрядашта, бакъкхача хьокхамга хьежжа 50, 40, 30 сом ахчан премеш а лу. Из дIалу лагере собрани а йийя.

Совхозе а лагере а хIара дийнахьа социалистически яхьа итогаш ю бIаргчача лагера, хIара отрядо, хIара дешархочо баьча балха. Из дерриха а дIаяду «Социалистически яхь зирана» тIа.

Лагера комсомольски комитетен отрядий командирий советон цхьаьна яьча собране дешархоша шоай салоIача кIирандийнахьа, 24 июне, горох чуацаш къахьегаш хилар.

Бераша къахьегама а общественни кхетам лура къаьстта дIакегIа даькха лелац воспитателаша Юрченко Валентина Михайловнас, Мгебров Михаил Захаровича, Липей Людмила Витальевнас, Журавлева Мария Ивановнас, кхычар.

ХIаьта отрядашна чIоагIа дисциплина лоаттаяра диза доал ду цар командирашеи комиссарашеи Багиева Асяс, Трубицин Гевас, МадагIева Лидас, кхычар.

Ший долча берашка санка дешархоша хьовзаш, цар унахцIено лораю лагера медсестрас Бирюкова Нина Ивановнас. Палаташ санитарни цIена лоаттаяра отрядашта юкъе социалистически яхь лелаю Нина Ивановнас.

Къахьийга лагере чудахкачул тIехьагIа бераш ловз футболах, волейболах, теннисах, шашках, шахматех, кхыча ловзарех.

Укхаза чакхдоал «Жинарий, йиIигаш», «Живарий, нIаьнкаш» яха ловзараш а.

Тайп-тайпарча темех йола сайренаш ю. Масала, укхаза хилар «Цхьаккха а вицденнавац, цхьанкха а дицденнадац» яха инсценировани илле сайре.

Лагере кIирагIа кхоза кинофильмаш хьох. Царел совгIа, цига я телевизор а радиоприемник а. Сарраьха дешархоша концерташ, сценкаш уттаю. Сакъердаме а унахцIена а я царна лагере.

— Верашта лоаттадеча дувча хIамах аьлча, — йоах Томолица, дика Iалашду совхоз тайп-тайпара а керда а продукташ лоаттаю. Дукхи шурен хулийт кхоачамбилла.

Тхоай лагерера бераш цIа дахар кхерац тхо, хIана аьлча, царна унхаза сакъердаме я, дуарг мел дар а да.

Ер бутт чакхбаллаца совхоза новкъостал деш хургба школа дешархой. Уж шоай унахцIено тоаьь, бокхка къахьегамах чам бенна, юрта боахаме цхьадола балхаш дийца цIа гIоргба.

Ю. ТЕГАЛОВ.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Керда книжка

«Къонача болхлой хьехамчаш» яхаш да укх деношка араяийца керда брошюра. Цун автора Вера Андреевна Новосельцевас вайга хьох мехка тайп-тайпарча городашка, царна вай Грозный а йолаш, даьча социологически тохкамий ларда тIа отгадь кагирхой хьехамчий боккъонца дола портрет, кагирхошта тахан хьехам луча бола цун лоархIам. Хьехамчий болам вай мехка эргабоанххаш тоабера, из кхы а дегIаккувлара практически рекомендацеш ду вайла цу тIа автора.

«ТЕРЕК» ИЙШАР

Сезон дика дIайолаьяр «Терек» яхача вай футбольни командо. ЦIьабакъда, тIехь-тIехьа вогIа ловзаш ниаш ший болельщикий дот доахадеш хьайоагIа из. Самардийнахьа вай футболисташ ловзаш хилар Ростове. Цига из къовсаеннаяр «Ростсельмаш» яхача командаца. Из вIашагIкхетар а чакхдалар счет 4:1 йолаш фусамдай котбоалаш.

АргIаьара вIашагIкхетар «Терека» хургда хьоашагIа. Цу дийнахьа из ловзаш хургьа Таганрогерча «Торпедоца».

А. БЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ИЮНЬ. II ПРОГРАММА

16.40 — «Мария ихабора зуламех лаьца». Беседа (нохчий меттала).
16.50 — Документальни фильм.
17.20 — «Дунен каменьшта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
17.35 — Телефильм.
17.45 — «Юкъарм боацаш лелара тIахьа».
18.00 — Документальни фильм.
18.10 — Сийлахь-йоккха котало яьккха 40 шу дизара цIей. Киноэпопея.
18.40 — Документальни фильм.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен де».
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Шолжа, дайн мохк...» (нохчий меттала).
20.00 — «Вийса дахьала хьайла шун, бераш!».
20.20 — «Искусствай дунен тIа» (гIалгIай меттала).
20.50 — Фильм.

27 ИЮНЬ. II ПРОГРАММА

15.40 — Вераштa. Фильм.
15.55 — «Иван Семенович Козловский». (кинон-популярни фильм).
16.45 — «Ерга» (нохчий меттала).
16.55 — Л. Н. Толстое цIарагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхан университете хьоашагIа чудел.
17.25 — «Комсий гайрат» (нохчий меттала).
17.40 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Сталинграде баьча тIема». Фильм. 2-гIа.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчен де».
18.20 — Киножурнал.
18.30 — Хьалхалаттарой опыт — массашка! «Подрядни коллективни болх» («Зари» яха совхоз).

РАДИО

26 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (гIалгIай меттала).
8.36 — Инструментальни музыка (гIалгIай меттала).
9.15 — «Хьекамча». Очерк (гIалгIай меттала).
9.35 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай програма. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Воккхийчарна берис кхьаца! «Ловзаш йолаш йоазош йоацаш». Беседа (гIалгIай меттала).
16.16 — «Юрта боахама хьалхалаттарашта». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

27 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай програма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай програма (нохчий меттала).
8.36 — Концерт (нохчий меттала).
11.15 — «Хьинар кхо». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.30 — Концерт (гIалгIай меттала).
15.15 — «Варт тайнача» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала).
15.35 — «Денна темах» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай програма. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен каменьшта юкъера обозрени (эрсий меттала).
16.15 — Концерт (гIалгIай меттала).
16.45 — «Социалистически демократе кхоллам бола низ». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Шолжара сийна». Корреспонденци (нохчий меттала).

Хоаттам

Тахан моршаш кIезига а йолаш, йийкха малхбоалехьара секунде 7—12 метр сиха мух а болаш. Фегара температура республике гIолла 27—32, Грозне 29—31 градус йовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен-ломмея хунцалуш кхоаленаш а йолаш, бе-беча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш, ломма цхьацанахьа доацача хана догIа а делхаш, — фегара температура, буьйсанна—11—16; деношка —кхоана—25—30, ломма 20—25 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанца.

ФЕ ХИЛА

Нашхошкарча лелама боккъоний 25 пункта тIа яздь да: лехкачунна боккъо лац транспортни средства, цу тайпара йола транспорт лехка боккъо луш дола удостоверени шийга доацача е путевой (маршрутни) листа тIа белгалаь воацача сагага дIаяла.

Ше новкъа цхьанне а соцорвац аьнна хеташ хиннача Ищерски мехкастоза грузовой автомобила шофера А. А. Муртазова машина лалдийтай из лехка дола удостоверени доацача а, лехка Iема воацача а пассажирага, шоай мехкастоза белдлочунга А. М. Сулейманова. Буруна ара балла воацача новкъа автомобиль сов сиха а лаьлла, хоаргадай Цига ловзаьх Сулейманов вений.

«Жигули» яха автомашин лехкаш хиннача Дагестански АССР Анды яхача юртара И. Бургоаев Ведана районе Веданера Ватлых яхача юрта бодача новкъа, управлени а ца кхуш, шув тIара чунахь машин а тIехьа. Легновой автомобила салона чу хиннача кхаь сагах цаI веннаш, шиъ лозаваь.

Соахкарчул кIезигагIа да укх шера вай республике хьовзамаш машинаькъех транспорт тIехьювлача моттигашка. Цхьа саг ле а веш, цаI лоза а веш йола цхьа автоавари мара хиннац цига укх шера.

Амма укх деношка Сунженски районе ПАП-5 доалахьара автобус лехкаш вола С. М. Астемиров. Самашки яхача юртан Серноводск яхача курортая юкъе лораеш йоацача машинаьхьа переездах тIехнала венав, хьатIакхоачаш латташ № 503 йола Ленинград — Дербент яха поезд йоллашехь а. Повадо 200 метр йиньай автобус, юкъе гIолла ах а яьккхай. Ираза автобусача из лехкар мара кхы саг хиннавац, хIаьта из чIоагIа [redacted]

Дахича кIирагIа, 14 июне дена 21 июнета кхачалца йолча хана НГIАССР новкъашка 15 автоавари хилл, вейна 5 саг, лозаваь 14.

В. ГОРИН, ГАИ инспектор.

Республика экранаш тIа

«Бехназавкха со, Алеша»

Московски кинематографистаца даькхка «Бехназавкха со, Алеша» яха фильм дезаденна ца Iеш, тайп-тайпара къовсам тIа дола дешаш а хетараш а гIеттаергдолаш да.

Цу тIа къоцаш йола тема нерда еце а, тахан лоархIаме я.

Фильма турпала деррига а 18 шу мара даьнадац. Изал мара ший ха аьннаеце а, йиза йола сага бамалаш йоахкаш, моллагIа бехкохкаме дола хIама де кийча вола саг ва. Адамий лакхача охьвадела урок лу цо цхьана халача хьале кийсьенача ловзаш йоацача кхалсага а, цунца кхьатарра вайна, зрителa а, хIана аьлча, шоай мел дола хIама юкъагIа а дита, воваш воацача сага гIулакх де оарпагIа баргбола нах кIеззига боландаь. Вер де аьнна сихьенна иакъа тIа улкаш бIаргайна кхалсаг моллагIчо а эггара доккхагIа дола гIо лоархIаш роддоме дIахогаргьар. ХIаьта дIахо? Из бер ца дезаш а, ше ала гIерташ яз кхалсаг йолга а хайча фу дергдар Алешана когаметта кийсвеначо?..

Иккаш хетар хьалдоацаргдолаш нах вайна юкъе кийсбала тарлу. Тарлу Алешас леладеш дар ца дезаш бараш кийсбина а. Укхаш а вовзаш а хургба, хIана аьлча, вахаро хьалхашка оттадеш дола чоалхане деккараш бе-башха доацаш саг хилаг йиш йоацандаь. Фуд хинийр? Шийна везача зIамсагах тешам бенна яр йоI, баьнда, йоIа тайша болх а бий вод вож. Иштта, эггара дега хьансарагIа болча наха дIатесса, кхы ше фу дергда ца ховш, шешийна теха яра гIерташ я Инна. Из харцахье хIама цунга ца дайташ кIалхарайоаних из вовзаш воацача зIамсаго — Алешас.

Фильме керттера ролаш ловзаш ба дебютанташ: Щепкина цIерагIча театральни училища студент Марычев Игорь, ГИТИС яьккха Кочеткова, Ольга. Укх картиве да цо язаь а цо дIадахаш а дола кхеш.

«Нагахьа санна аьттув ца боале»

Боксах олимпийска а европейски а чемпион хулача къонача болхлочун кхелах лаьца дувц «Нагахьа санна аьттув ца боале» яха цIи йолча румынски кинокартина.

Iалашъяме чIоагIа кхи болаш, майра латаш, рингана лаьрIа ваьа из аргдолаш ва Кристи. ХIанз къона волийдаь, кхы боаш воландаь бе ал цуна из аьттув. Цо кхетадиц массаза а дика спортсмен хилара тренировкаш е езилга, дукха яхьйола хIамаш эшилга.

Фильма керттерча турпала прообраз я 1956-ча шера Мельбурне хиннача Олимпийски ловзаршка а цу тIехьагIа цхьа шу даьлча европейски чемпионате а чемпиона цIерашь яьха гIорваьна хинна румынски боксер.

Духхьала спортах лаьца дийца ца Iеш, кIоарга морально-нравственни проблемаш йоаших фильмо.

«Диско» халхархо

Анна яхача къеча кIаьнках мишта хул индийски кагирхой идол — «диско» хьсапе вола халхархо а иллиархо а Джимми дувц цу фаьльта тара сюжет йолча картинас. Из ишта дале а, зритель дезаш хьожаргволаш да режиссера Субхаша даьккха фильм.

Ираз долаш ва аьнна хетача Анила-Джимма вахаре дукха духьалевааш нийслу, баьнда, массаза а аьттув болаш царел котвоал из. Дика артист хинна ца Iеш, дика наратист а ва Джимми.

Дукха иллеш, халхараш, музыка ея укх фильме. Ший роль Iалашъяме дика ловзаю артиста Митхун Чакроборте. Ловцца аьлча, массавар безаме хеташ хьожаргва цунга.

В. КОВАЛЕВА, Нохч-ГIалгIай Госкино боакхагIа йола редактор.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехкетохама секретара — 2-84-69; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленносте транспорте — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-83-64; корректорска — 2-89-98.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-83-64; корректорская — 2-89-98.
Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.
СФ00147. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2845.